

Publikationen

zur rechtlichen Zusammenarbeit

издаден од
Бирото за застапување на Република
Северна Македонија пред ЕСЧП
и
Германската фондација за
меѓународна правна соработка,
регистрир. здруж. (ИРЗ)

Билтен за судската практика на
Европскиот суд за човекови права
Издание 1/2022, том 11, година 8

Aktuelle Rechtsprechung des EGMR
Newsletter 1/2022, 11. Band, 8. Jahrgang

Република Северна Македонија
Министерство за правда

БИЛТЕН ЗА СУДСКАТА ПРАКТИКА НА ЕВРОПСКИОТ СУД ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА

Издавач:

МАКАВЕЈ Скопје, 2022 година

Превод на македонски јазик: Наташа Андреевска-Томовска, дипломиран толкувач по германски и англиски јазик при Филолошкиот факултет „Блаже Конески“, Скопје и Министерство за правда на РСМ

Редакциска координација на македонското издание: Д-р Стефан Пирнер, адвокат, раководител на проектната област Југоисточна Европа I (Босна и Херцеговина, Црна Гора, Северна Македонија и Србија) и Даница Џонова, В.Д. Директор на Бирото за застапување на РСМ пред ЕСЧП.

Редакциска соработка на македонското издание: Д-р Арнд Велер и г-ѓа Соња Зејнеб Уертани, сениор проектни менаџери на проектната област Југоисточна Европа I.

Преводот на овој Билтен на македонски јазик, како и печатењето на оваа публикација се овозможени од страна на Германската фондација за меѓународна правна соработка, рег. здруж. (IRZ).

Билтен за судската практика на
Европскиот суд за човекови права

издаден од
Бирото за застапување на Република Северна Македонија
пред ЕСЧП

и
Германската фондација за меѓународна правна соработка,
рег. здруж. (IRZ)

Издание 1/2022, 11. том, 8. година на македонски јазик

~~~~~

Newsletter zur Rechtsprechung des
Europäischen Gerichtshofs für Menschenrechte

Gemeinsam herausgegeben von der Regierungsvertreterin von
Nordmazedonien vor dem EGMR

und der
Deutschen Stiftung für internationale rechtliche
Zusammenarbeit e.V. (IRZ)

Ausgabe 1/2022, 11. Band, 8. Jahrgang in mazedonischer Sprache

Sehr geehrte Kolleginnen und Kollegen, liebe Leserinnen und Leser,

Sie halten eine neue Ausgabe des bereits im achten Jahr erscheinenden Newsletters zur Rechtsprechung des Europäischen Gerichtshofs für Menschenrechte (EGMR) in Straßburg in Händen. Dieser Newsletter ist zur Information von Justizangehörigen, insbesondere Richterinnen und Richtern, Staatsanwältinnen und -anwälten sowie Behördenmitarbeiterinnen und -mitarbeitern in Nordmazedonien gedacht. Deshalb berichtet er vor allem über Urteile des Straßburger Gerichts, die für diese von besonderem Interesse sind, also über Entscheidungen, die gegen Nordmazedonien ergangen sind, oder aber, obwohl sie aus Verfahren gegen andere Staaten stammen, sich auf Rechtsfragen beziehen, die in Nordmazedonien große praktische Bedeutung haben.

Herausgegeben wird dieser Newsletter, der in mazedonischer und albanischer Sprache erscheint, gemeinsam von der Regierungsvertreterin von Nordmazedonien und Direktorin des Büros für die Vertretung Nordmazedoniens vor dem EGMR und der Deutschen Stiftung für internationale rechtliche Zusammenarbeit e.V. (IRZ).

Bei der IRZ handelt es sich um eine seit 1992 bestehende Organisation, die im Auftrag der deutschen Bundesregierung Transformationsstaaten bei den Reformen hin zum Rechtsstaat unterstützt. In der IRZ sind die wichtigsten deutschen Organisationen, die im Bereich des Rechtsstaates und der Justiz tätig sind, zusammengeschlossen. Dazu gehören (in alphabetischer Reihenfolge gemäß ihrer Bezeichnung in deutscher Sprache) der Bund Deutscher Rechtspfleger e.V., der Bund Deutscher Verwaltungsrichter und Verwaltungsrichterinnen, die Bundesnotarkammer, die Bundesrechtsanwaltskammer, der Deutsche Anwaltverein e.V., die Deutsche Institution für Schiedsgerichtsbarkeit e.V., der Deutsche Juristinnenbund e.V., der Deutsche Notarverein e.V., der Deutsche Richterbund e.V. und die Notarkammer Koblenz.

Eine weitere Gruppe von Mitgliedern bilden wirtschaftliche Vereinigungen, wie der Bundesverband der Deutschen Industrie e.V., der Bundesverband deutscher Banken e.V., der Deutsche Industrie- und Handelskammertag e.V., der Gesamtverband der Deutschen Versicherungswirtschaft e.V., der Markenverband e.V., und der Ost-Ausschuss – Osteuropaverein der deutschen Wirtschaft e.V. Hinzu kommen bedeutende Industrieunternehmen wie die Bayer AG sowie eine Anzahl von Einzelpersonen aus Justiz, Politik und Wissenschaft.

Почитувани колеги и колешки, драги читатели и читателки,

во свои раце го држите новото издание на билтенот за судската практика на Европскиот суд за човекови права (ЕСЧП) во Стразбур, кој се објавува веќе осма година. Билтенот е наменет за информирање на судските службеници, особено на судиите и јавните обвинители, и вработените во државните институции во Северна Македонија. Затоа тој пред сè известува за пресуди на судот во Стразбур кои се од особен интерес за нив, односно за одлуки донесени против Северна Македонија, но и за такви кои, иако произлегуваат од постапки против други држави, се однесуваат на правни прашања кои имаат големо практично значење во Северна Македонија.

Билтенот, кој излегува на македонски и на албански јазик, се издава заеднички од страна на македонскиот владин застапник и директор на Бирото за застапување на Северна Македонија пред ЕСЧП и Германската фондација за меѓународна правна соработка рег. здруж. (IRZ).

IRZ е организација која постои од 1992 година и по налог на германската Сојузна влада ги поддржува земјите во транзиција при реформирањето во правна држава. Во IRZ се здружени најважните германски организации кои дејствуваат во областа на владеењето на правото и правосудството. Тука спаѓаат (по алфаветски редослед според нивната ознака на германски јазик) - Сојузот на германските судски службеници, рег. здруж. (der Bund Deutscher Rechtspfleger e.V.), Сојузот на германските управни судии (der Bund Deutscher Verwaltungsrichter und Verwaltungsrichterrinnen), Сојузната нотарска комора (die Bundesnotarkammer), Сојузната адвокатска комора (die Bundesrechtsanwaltskammer), Здружението на германските адвокати, рег. здруж. (der Deutsche Anwaltverein e.V.), Германската институција за арбитража, рег. здруж. (die Deutsche Institution für Schiedsgerichtsbarkeit e.V.), Сојузот на германските правнички, рег. здруж. (der Deutsche Juristinnenbund e.V.), Сојузот на германските нотари, рег. здруж. (der Deutsche Notarverein e.V.), Сојузот на германските судии, рег. здруж. (der Deutsche Richterbund e.V.) и Нотарската комора Кобленц (die Notarkammer Koblenz).

Друга група на членови сочинуваат стопанските здруженија, како што се: Сојузот на германската индустрија, рег. здруж. (der Bundesverband der Deutschen Industrie e.V.), Сојузот на германските банки, рег. здруж. (der Bundesverband deutscher Banken e.V.), Унијата на германските комори за ин-

In Nordmazedonien ist die IRZ seit dem Jahr 2000 mit Mitteln des deutschen Auswärtigen Amtes (AA) aus dem deutschen Beitrag zum Stabilitätspakt für Südosteuropa tätig.

Darüber hinaus wird die Tätigkeit der IRZ allgemein, aber auch in Südosteuropa, durch eine institutionelle Zuwendung des deutschen Bundesministeriums der Justiz und für Verbraucherschutz (BMJV) ermöglicht.

Im Rahmen dieser Tätigkeit spielen die Menschenrechte und die Europäisierung des Rechtes eine besondere Rolle. Außer Gesetzgebungsberatung und Unterstützung bei der Aus- und Weiterbildung von Juristinnen und Juristen arbeitet die IRZ auch auf dem besonders nachhaltigen Feld juristischer Publikationen.

Darüber hinaus werden alle Ausgaben des Newsletters auch auf der Internetseite des Büros für die Vertretung Nordmazedoniens vor dem EGMR unter <http://biroescp.gov.mk> in der Rubrik „Sudska praksa“ (Praktika gjuqësore, Rechtsprechung) zum Herunterladen angeboten. Dort finden sich auch alle anderen Urteile des EGMR gegen Nordmazedonien in mazedonischer Übersetzung.

Durch die elektronische Publikation wird der Newsletter allen Interessierten zugänglich. Die Angehörigen der mazedonischen Justiz erhalten ihn darüber hinaus in Druckform. Die wichtigsten Rechtsprechungen des EGMR sind deshalb mithilfe dieses Newsletters allen Richterinnen und Richtern sowie Staatsanwältinnen und -anwälten in Nordmazedonien zeitnah direkt auf ihren eigenen Schreibtischen zugänglich.

Die Herausgeber des Newsletters haben bewusst verschiedene Verbreitungswege gewählt, um einen möglichst großen Adressatenkreis erreichen zu können. Dies deshalb, da die Rechtsprechung des Straßburger EGMR für die Anwendung des jeweiligen nationalen Rechts von erheblicher Bedeutung ist. Außerdem garantiert sie, dass die gemeinsamen Menschenrechtsstandards der im Europarat zusammengeschlossenen Staaten auch in der Praxis tatsächlich eingehalten werden.

Ein so anspruchsvolles und nachhaltiges Unternehmen wie die bereits jahrelange regelmäßige Herausgabe eines aktuellen Newsletters in zwei Sprachen ist nur durch das Engagement aller Beteiligten, Teamwork und dauerhafte Unterstützung möglich.

дустрија и трговија, рег. здруж. (der Deutsche Industrieund Handelskammertag e.V.), Здружението на друштвата за осигурување на Германија, рег. здруж. (der Gesamtverband der Deutschen Versicherungswirtschaft e.V.), Сојузот за заштита на трговските марки, рег. здруж., (der Markenverband e.V.) и Источниот комитет -Источноевропскиот сојуз на германската економија, рег. здруж. (der Ost-Ausschuss - Osteuropaverein der deutschen Wirtschaft e.V.).

Тука спаѓаат значајни индустриски претпријатија: Баварија АД (Bayer AG), како и бројни поединци од судството, политиката и науката.

Во Северна Македонија IRZ дејствува од 2000 година со средства на Министерството за надворешни работи на СР Германија (AA) од германскиот придонес кон Пактот за стабилност за Југоисточна Европа. Покрај тоа, дејноста на IRZ воопшто, но и во Југоисточна Европа, се овозможува со институционална поддршка на германското Сојузно министерство за правда (BMJ).

Во рамките на оваа дејност особена улога играат човековите права и европеизацијата на правото. Освен на полето на законодавното советување и поддршката при обуката и стручното усовршување на правниците, IRZ исто така работи на особено одржливото поле на правните публикации.

Исто така, сите изданија на билтенот се достапни и на веб-страната на Бирото за застапување на РСМ пред ЕСЧП на <http://biroescp.gov.mk> во рубриката „Судска пракса“ во делот на публикации, каде може да се најдат и сите пресуди на ЕСЧП против Северна Македонија во превод на македонски јазик.

Со објавувањето на електронската верзија, билтенот станува достапен до сите заинтересирани читатели. Покрај тоа, македонските судски службеници го добиваат и во печатена форма. Затоа најважната судска практика на ЕСЧП со помош на овој билтен во најскоро можно време станува достапна до секој судија и јавен обвинител во Северна Македонија директно на неговата работна маса.

Издавачите на билтенот свесно избраа различни начини на дистрибуција за да дојдат до што е можно поголема целна група. Тоа е од причина што судската практика на Европскиот суд за човекови права во Стразбур (ЕСЧП) е од големо значење за примената на соодветното национално право. Исто така, таа гарантира дека заедничките стандарди за човекови права на државите членки на Советот на Европа навистина се почитуваат и во практиката.

Allen voran gilt es dem deutschen Auswärtigen Amt für die finanzielle Unterstützung, ohne die die Publikation, die sie derzeit in Händen halten, nicht entstehen hätte können, zu danken. Ergänzt wird diese Unterstützung aus Berlin durch das Engagement der deutschen Botschaft vor Ort in Skopje, die die Tätigkeit der IRZ aktiv und engagiert begleitet. Deshalb gilt Frau Botschafterin Anke Holstein und ihren Mitarbeiterinnen und Mitarbeitern an dieser Stelle ein herzliches Wort des Dankes. Zu danken haben die Herausgeber auch dem deutschen Bundesministerium der Justiz (BMJ), das die Arbeit der IRZ mit einer institutionellen Zuwendung überhaupt erst ermöglicht.

Besonderen Dank schulden die Herausgeber den Übersetzerinnen und Übersetzern, die sich regelmäßig der nicht leichten Aufgabe stellen, die hier zusammengefassten anspruchsvollen juristischen Texte in die genannten Sprachen zu übertragen.

Des Weiteren ist auch den Mitarbeiterinnen und Mitarbeitern, die in den beteiligten Organisationen an der Erstellung dieses Newsletters mitgewirkt haben, zu danken. Das sind bei der IRZ Dr. Arnd Wöhler und Frau Sonya Z. Ouertani, die diese Publikation in Bonn als Senior Projektmanager bzw. Senior Projektmanagerin betreut haben, und Frau Natascha Andreevska-Tomovska, die in Skopje vor Ort für die IRZ die Koordination mit dem Projektpartner, den Übersetzern und dem Verlag übernommen hat.

Zuallerletzt ist noch den Leserinnen und Lesern zu danken, die durch ihr bereits seit Jahren anhaltendes Interesse dazu beigetragen haben, dass dieser Newsletter ein Erfolg wurde. Diese Anerkennung ist uns Ansporn, die Herausgabe dieser Publikation auch in Zukunft in der bisherigen Qualität fortzusetzen.

Bonn/Skopje, im Dezember 2022

Danica Djonova LL.M

Kommissarische Direktorin des Büros für die Vertretung Nordmazedoniens dem EGMR

Rechtsanwalt Dr. Stefan Pürner

Leiter des Projektbereichs Südosteuropa I (Bosnien und Herzegowina, Montenegro, vor Nordmazedonien und Serbien)

Еден толку претенциозен и одржлив потфат како што е повеќегодишното редовно издавање на актуелен билтен на два јазика е можен само со заложба на сите вклучени страни, тимска работа и долготрајна поддршка.

Најнапред благодарноста ја упатуваме до германското Сојузно министерство за надворешни работи за финансиската поддршка, без која не би можела да постои публикацијата што во моментот ја држите во своите раце. Оваа поддршка од Берлин е дополнета со заложбата на Германската амбасада во Скопје, која активно и посветено ја следи дејноста на IRZ. Затоа овде срдечно ѝ се заблагодаруваме на амбасадорката г-ѓа Анке Холштајн и на нејзините соработници. Издавачите му се заблагодаруваат и на германското Министерство за правда (BMJ), кое пред сè со институционална поддршка, воопшто, ја овозможува работата на IRZ.

Особена благодарност издавачите им должат на преведувачите кои редовно се исправени пред неедноставната задача да ги пренесат на соодветниот јазик претенциозните правни текстови кои се опфатени овде.

Исто така треба да им се заблагодариме и на соработниците и соработничките, кои како дел од вклучените организации учествуваа во изготвувањето на овој билтен. Тоа се во IRZ д-р Арнд Велер и госпоѓа Соња Зејнеб Уертани, кои како сениор проектни менаџери во Бон ја поддржуваа оваа публикација и госпоѓа Наташа Андреевска-Томовска која на самото место, во Скопје, ја презеде координацијата на IRZ со проектните партнери, преведувачите и издавачката куќа.

Најнакрај им се заблагодаруваме на читателите и читателките кои со својот интерес кој трае веќе неколку години придонесоа за тоа овој билтен да биде успешен проект. Ова признание служи како наш поттик и во иднина да го продолжиме издавањето на оваа публикација со досегашниот квалитет.

Бон/Скопје, декември 2022 година

М-р Даница Џонова

В.Д. директор на Бирото за застапување на РСМ пред ЕСЧП

Адвокат д-р Штефан Пирнер

Раководител на проектната област Југоисточна Европа I (Босна и Херцеговина, Црна Гора, Северна Македонија и Србија)

Содржина

Предговор на издавачите 4

I. ПОНОВИ ПРЕСУДИ НА ЕВРОПСКИОТ СУД ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА

Бехар и Гутман (Behar and Gutman) против Бугарија -
Ж.бр. [29335/13](#), Пресуда од 16.2.2021 [Оддел IV] 12

Рибчева и други (Ribcheva and Others) против Бугарија –
Ж.бр. [37801/16](#), [39549/16](#) и [40658/16](#), Пресуда од 30.3.2021г. [Оддел IV] 17

Ф.О. (F.O.) против Хрватска -
Ж.бр. [29555/13](#), Пресуда од 22.4.2021 [Оддел I] 21

Полат (Polat) против Австрија -
Ж.бр. [12886/16](#), Пресуда од 20.7.2021г. [Оддел IV] 27

Гумењук и други (Gumenyuk and Others) против Украина –
Ж.Бр. [11423/19](#), Пресуда од 22.7.2021г. [Оддел V] 33

Бјанкарди (Biancardi) против Италија -
Ж.бр. [77419/16](#), пресуда од 25.11.2021г. [Оддел I] 39

Standard Verlagsgesellschaft GmbH v. Austria (no. 3) - Ж.бр. [39378/15](#),
Пресуда од 7.12.2021г. [Оддел IV] 43

II. ПРЕСУДИ НА ЕВРОПСКИОТ СУД ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА ПРОТИВ РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Анев и Најдовски против Република Северна Македонија,
Ж.бр.17807/15 и Ж.бр.17893/15,
Пресуда од 3 септември 2020 година 48

<i>Гелевски против Северна Македонија,</i> Ж.бр. 28032/12, Пресуда од 8 октомври 2020 година	51
<i>Мемедов против Северна Македонија,</i> Ж.бр. 31016/17, Пресуда на ЕСЧП од 24 јуни 2021 година	56
<i>Костова и Апостолов против Северна Македонија,</i> Ж.бр. 38549/16, Пресуда од 5 април 2022 година	63
<i>А.А. и други (А.А. and Others) против Северна Македонија -</i> Ж.бр. 55798/16 , 55808/16 , 55817/16 и други, Пресуда од 5.4.2022г. [Оддел II]	66
<i>Костовски против Северна Македонија,</i> Ж.бр. 23773/17, Пресуда на ЕСЧП од 7 јуни 2022 година	70
<i>Талевска и Трпческа против Северна Македонија,</i> Ж.бр. 11828/16, пресуда на ЕСЧП од 28 јуни 2022 година	73

I. ПОНОВИ ПРЕСУДИ НА ЕВРОПСКИОТ СУД ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА

Член 14

Дискриминација

Неуспех на домашните судови да ја исполнат позитивната обврска да им овозможат надомест на Евреи и Роми за дискриминаторски јавни изјави дадени од страна на политичар: повреда

[Ова резиме исто така ја опфаќа и пресудата *Будинова и Чапразов против Бугарија*, бр. [12567/13](#), 16 февруари 2021г.]

Бехар и Гутман (Behar and Gutman) против Бугарија - Ж.бр. [29335/13](#), Пресуда од 16.2.2021 [Оддел IV]

Факти – Жалителите, етнички Евреи и Роми, навеле дека лидерот на една политичка партија (политичарот) дал јавни изјави кои претставувале вознемирување и поттикнување на дискриминација на Евреи преку пасуси во две книги (во *Бехар и Гутман*) и Роми во Бугарија во низа изјави дадени во неговата телевизиска програма, интервјуа, говори и книга (во *Будинова и Чапразов*). Тие, *меѓу другото*, тврделе дека секој од нив, како припадник на малцинство, лично бил засегнат од таквите изјави. Жалбите на жалителите биле отфрлени од домашните судови, и тие безуспешно поднесувале жалби.

Право – Член 14 во врска со член 8:

(а) *Применливост*

Прашањето во конкретните случаи беше дали негативните јавни изјави за некоја општествена група може да се смета дека влијаат на „приватниот живот“ на поединечни членови на таа група до степен на поттикнување на примената на членот 8. Општиот аргумент во тој домен е втемелен во предметот *Аксу против Турција*: за да се смета дека може да влијае на чувството за идентитет на етничка или општествена група и на чувствата за самопочит и самодоверба на членовите на таа група до степен на поттикнување на применливоста на членот 8, негативното стереотипизирање на групата мора да достигне одредено ниво. Таквиот степен може да се одлучи само врз основа на целокупноста на околностите на конкретниот случај. Сепак, аспектите кои би можеле да влијаат на проценката може да се извлечат од судската практика на Судот за таквиот степен, како и од општиот пристап во однос на применливоста на членот 8 во предметот *Денисов против Украина* [ГСС], подоцна применет на други прашања каде негативното влијание на изјава или делување врз нечиј „приватен живот“ морало да го надмине „прагот на сериозност“.

Во случаи како што се овие, релевантните фактори за одлучување дали членот 8 е применлив вклучувале, но не биле нужно ограничени на:

1. карактеристиките на групата (на пример нејзината големина, степен на хомогеност, нејзината посебна ранливост или историја на стигматизација и нејзината положба во однос на општеството како целина);
2. точната содржина на негативните изјави во врска со групата (а особено, степенот до кој тие би можеле да пренесат негативен стереотип за групата како целина, и специфичната содржина на тој стереотип);

3. обликот и контекстот во кој биле дадени изјавите, нивниот досег (кој може да зависи од тоа каде и како биле дадени), позицијата и статусот на нивниот автор, како и степенот до кој може да се смета дека влијаеле на суштинскиот аспект на индентитетот и достоинството на групата.

Важно било заемното дејство на сите овие фактори. Севкупниот контекст на секој случај, а особено општествената и политичката клима која превладувала во времето кога биле дадени изјавите, исто така би можеле да бидат важни аспекти.

Евреите (во *Бехар и Гутман*) и Ромите во Бугарија (во *Будинова и Чапразов*), двете групи кои биле мета на содржините на изјавите на политичарот, може да се смета дека се наоѓале во ранлива позиција.

Во првиот случај, изјавите биле жестоко антисемитски. Иако некои од нив се однесувале на конкретни факти, сите тие повторувале застарени антисемитски наративи. Конкретно, во однос на изјавите кои ја негирале реалноста на холокаустот и ја прикажувале како приказна измислена како средство за финансиска изнуда, овој Суд и поранешната Комисија секогаш ги гледале таквите изјави како напади врз еврејската заедница и како поттикнување на расна омраза, антисемитизам и ксенофобија. Што се однесува до вториот случај, се чинело дека изјавите намерно биле изнесени со провоцирачки зборови, очигледно настојувајќи да ги прикажат Ромите во Бугарија како исклучително склони кон криминал и корупција. Тие биле систематски и се карактеризирале со нивната огромна сериозност. Во двата случаи, изјавите довеле до крајно негативни стереотипизирања со цел да се оцрнат таквите групи и да поттикнат предрасуди и омраза кон нив.

Додека најсериозните изјави на политичарот во предметот *Бехар и Гутман* биле дадени во две книги кои не биле во масовна дис-

трибуција, тоа што подоцна станал претседател на политичка партија во подем и што го освоил второто место на претседателските избори по неколку години мора значително да ја зголемила озлогласеноста на неговите изјави за Евреите. Во предметот *Будинова и Чапразов*, политичарот често ја повторувал својата основна порака на многу комуникациски канали, и би можело да се прифати дека тие допреле до широка публика. Кога ги давал повеќето од тие изјави тој бил добро позната личност во бугарското општество и, освен тоа, неговата жестока антиромска позиција се чинело дека претставувала основна компонента на политичката порака на неговата партија.

Жалителите во двата случаи ги поднеле своите жалбени наводи против политичарот токму во моментот кога неговата политичка кариера била во подем и кога неговите изјави со тоа станувале озлогласени.

Со оглед на сите овие фактори, кои укажувале во иста насока и меѓусебно се поткрепувале, оспорените изјави можеле да имаат доволно влијание врз чувството на идентитет на Евреите и Ромите во Бугарија, како и врз нивните чувства на самопочит и самодоверба, за да го достигнат потребното „одредено ниво“ или „праг на сериозност“. It had thus affected the applicants' "private life". Article 8, and, therefore, Article 14, were applicable.

(б) Дали властите ја исполниле својата позитивна обврска

Бугарските власти не ја процениле на соодветен начин пораката на изјавите на политичарот. Иако ја признале нивната жестокост, го потцениле нивниот потенцијал за стигматизирање на двете групи и предизвикување на омраза и предрасуди против нив, и очигледно ги гледале изјавите само како дел од легитимна дебата за прашања од јавен интерес. Меѓутоа, во предметот *Бехар и Гутман* лесно би можело да се види дека спорните изјави во

неговите две книги имале за цел да ги оцрнат Евреите и да поттикнат предрасуди и омраза кон нив. Гледано во контекст на таквите поранешни изјави и антисемитскиот дискурс во кој била вклучена неговата политичка партија, изјавите на политичарот на предизборниот митинг и во Парламентот може да се сметаат за насочени, *меѓу другото*, против Евреите. Во предметот *Будинова и Чапразов*, неговите изјави отишле подалеку од тоа да бидат легитимен дел од јавна дебата за етничките односи и криминалот во Бугарија, сведувајќи се на крајно негативно стереотипизирање со цел да се оцрнат Ромите во таа земја и да поттикнат предрасуди и омраза кон нив.

Судот постојано сметал дека општите изјави со кои се напаѓаат или се прикажуваат во негативно светло цели етнички, религиозни или други групи не заслужуваат никаква или многу ограничена заштита според членот 10, разгледан во смисла на членот 17. Тоа било целосно во согласност со барањето, кое произлегува од членот 14, за борба против расната дискриминација. Фактот дека авторот на таквите изјави бил политичар или зборувал во својство на пратеник не го променил тоа. Со тоа што всушност ѝ придавале значителна тежина на слободата на изразување на политичарот во однос на спорните изјави, како и со тоа што го миноризирале нивното влијание врз правото на жалителите на почитување на нивниот приватен живот како етнички Евреи и етнички Роми кои живеат во Бугарија, домашните судови не успеале да ја постигнат потребната урамнотеженост во согласност со судската практика на Судот. Со тоа што одбиле да им овозможат надомест на жалителите во однос на дискриминаторските изјави на политичарот, тие не ја исполниле својата позитивна обврска соодветно да одговорат на дискриминацијата поради етничкото потекло на жалителите и да осигурат почитување на нивниот „приватен живот“.

Заклучок: повреда (едногласно).

Член 41: Утврдувањето на повреда е доволно во однос на нематеријална штета.

(Види и *Aksu v. Turkey* [GC], [4149/04](#) и [41029/04](#), 15 март 2012г., [Правно резиме](#); *Denisov v. Ukraine* [GC], [76639/11](#), 25 септември 2018г., [Правно резиме](#); *Beizaras and Levickas v. Lithuania*, [41288/15](#), 14 јануари 2020г., [Правно резиме](#))

Член 2

Позитивни обврски

Мерките на властите се разумни, и покрај некои грешки во планирањето и спроведувањето на операцијата против опасно лице кое убило полицаец додека било уапсено: *нема повреда*

Член 2, став 1

Ефективна истрага

Неефикасна истрага за наводно небрежно планирање и спроведување на операција против опасно лице кое убило полицаец додека било уапсено: *повреда*

Рибчева и други (Ribcheva and Others) против Бугарија – Ж.бр. [37801/16](#), [39549/16](#) и [40658/16](#), Пресуда од 30.3.2021г. [Оддел IV]

Факти – Жалителите се мајка, татко и ќерка на службеник на антитерористичката единица на Министерството за внатрешни ра-

боти, кој бил убиен од страна на лицето кое единицата сакала да го уапси за време на една операција. По кривичната постапка, стрелецот бил осуден, *меѓу другото*, за тешко убиство на казна доживотен затвор и му било наложено да им плати отштета на жалителите. И покрај тоа, жалителите ги повикале властите да истражат дали службениците придонеле за смртта на нивниот роднина со неправилно издавање наредби и планирање на операцијата, но тие одбиле да започнат посебна кривична истрага. Иако, на крајот предметот бил испитуван во две внатрешни истраги од страна на горенаведеното Министерство, жалителите го покренале прашањето за нивната ефикасност.

Право – Член 2

(а) *Процесен аспект*: Судот одлучи дека властите биле должни да истражат дали, покрај директната одговорност на убиецот, некои службеници придонеле за смртта на полицискиот службеник преку дејствија сторени од небрежност или пропусти во планирањето и спроведувањето на операцијата. И навистина, немало основа да се смета дека оваа истражна должност, која настанувала кога животи биле изгубени во околности кои потенцијално ја вклучувале одговорноста на државата поради наводна небрежност, не се применувала во врска со полициски службеници убиени од приватни лица додека ги извршувале своите должности. Во актуелниот случај, сепак, властите не ја исполниле соодветно таквата должност, со тоа што не ја исполниле својата процесна обврска според членот 2. Конкретно, двете внатрешни истраги на Министерството за внатрешни работи, иако адекватни во повеќето аспекти, имале две сериозни недостатоци кои оневозможувале целосно да ги исполнат барањата од членот 2: втората истрага не била покрената по сопствена иницијатива на властите како што налагала оваа одредба, туку по жалба на мајката на починатиот, и, што е уште поважно, имало целосен

недостиг на публицитет и вклученост на жалителите во двете истраги.

Заклучок: повреда (едногласно).

Член 2 (материјален аспект): Судот потврди дека обврската според членот 2 за преземање на превентивни оперативни мерки за заштита на животот од смртоносни закани кои доаѓаат од други поединци е подеднакво применлива за секоја активност во која е загрозувано правото на живот. Токму оваа обврска претставувала проблем во актуелниот случај. Властите јасно знаеле дека роднината на жалителите може да биде изложена на ризик од страна на нивната мета ако учествува во операција за неговото апсење - што исто така би можело да се опише како опасна активност организирана од државата - и затоа имале позитивна обврска да го сторат она што разумно можело да се очекува од нив за да го заштитат од ризиците во контекст на таквата операција. Потоа нагласи дека стандардот на разумност во однос на оваа *позитивна* обврска (член 2 став 1) не бил толку строг како оној во однос на *негативната* обврска за воздржување од употреба на сила што било „повеќе од апсолутно неопходно“ (член 2 став 2). Властите имале слобода на сопствена процена и не требало да бидат подложени на невозможен или несразмерен товар, земајќи ги предвид оперативните избори со кои се соочувале во однос на приоритетите и ресурсите, како и непредвидливоста на човековото однесување - особено кога станувало збор за активни операции на органите за спроведување на законот против вооружени и опасни лица. Ниту, пак, обемот и содржината на позитивната обврска на државата да го заштити сопствениот персонал за спроведување на законот од ризици по нивниот живот треба да оневозможи да биде побарано од нив да се вклучат во такви операции или да им отежни на властите да ги организираат истите. Во таа смисла, мора да се има пред-

вид дека персоналот задолжен за спроведување на законот кој доброволно се пријавил за служба – особено во специјализирани единици чии задачи вклучувале справување со терористи и други опасни криминалци – сигурно морал да биде свесен дека тоа би можело, евентуално, да ги доведе во ситуации во кои ќе се соочат со смртоносни закани кои тешко може да се сопрат. Меѓутоа, во исто време, властите морале да се погрижат таквиот персонал да биде соодветно обучен и подготвен. Судот не ги оспори опремата и огненото оружје со кои располагала антитерористичката единица, бидејќи националните власти, кои можеле подобро да ги проценат релевантните барања и да преземат одговорност за изборот што треба да се направи меѓу постојните потреби, требало да одлучат како да се распоредат нивните ограничени ресурси и дека тие не биле очигледно недоволно опремени за нивната задача. Врз основа на овој стандард, Судот одлучи дека иако властите направиле грешки при планирањето и спроведувањето на операцијата, чекорите што ги презеле за да го сведат на минимум ризикот по животот на службеникот може да се сметаат за разумни и, со тоа, не може да се каже дека тие не ја исполниле својата должност да преземат разумни чекори за да го заштитат. Поточно, иако операцијата била претерано избрзана и веројатниот степен на отпор на метата бил потценет, властите презеле разумни мерки на претпазливост: тие добиле разузнавачки информации за метата и изработиле планови за тоа како да го уапсат и да му го одземат огненото оружје; тие имале распоредено голем број специјално обучени полициски службеници и дејствувале координирано, со непрекинат команден синџир во секое време. Судот мораше да биде крајно внимателен во врска со повторното разгледување на кој било од изборите што властите ги направиле во таа смисла, гледајќи ретроспективно - нешто кое треба да се избегне дури и кога се испитува дали властите употребиле сила која била „повеќе од

апсолутно неопходна“, каде, како што веќе беше забележано, се применувал многу построг стандард.

Заклучок: нема повреда (едногласно).

Судот исто така, едногласно, одлучи дека не е потребно да се разгледа жалбениот навод според членот 13 во врска со членот 2.

Член 41: 8,000 евра за секој жалител во врска со нематеријална штета.

(Види и *McKerr v. the United Kingdom*, бр. [28883/95](#), ЕСЧП 2001-III; *Osman v. the United Kingdom*, 28 октомври 1998г., Извештаи за пресуди и одлуки 1998-VIII, [Правно резиме](#); *Paul and Audrey Edwards v. the United Kingdom*, бр. [46477/99](#), ЕСЧП 2002-II, [Правно резиме](#); *Stoyanovi v. Bulgaria*, бр. [42980/04](#), 9 ноември 2010г.; *Giuliani and Gaggio v. Italy* [ГСС], бр. [23458/02](#), ЕСЧП 2011 (извадоци), [Правно резиме](#); *Nicolae Virgiliu Tănase v. Romania* [ГСС], бр. [41720/13](#), 25 јуни 2019г., [Правно резиме](#))

Член 8

Член 8, став 1

Почитување на приватниот живот

Несоодветен одговор на домашните власти на вербална злоупотреба на ученик од страна на наставник во средно училиште: повреда

Ф.О. (Ф.О.) против Хрватска - Ж.бр. [29555/13](#), Пресуда од 22.4.2021 [Оддел I]

Факти – Жалителот, ученик во државно средно училиште во односното време, бил подложен на навреди од страна на неговиот наставник по математика (Р.В.). Наставникот го нарекол жалителот, *меѓу другото*, „морон, идиот, глупак, сељак“. Жалителот бил подложен на психолошка терапија во врска со настаните. Неговиот татко се пожалил во училиштето и во неколку други релевантни домашни органи, меѓу кои и Министерството за образование. Жалбите на таткото резултирале, особено, со разговори помеѓу училишниот психолог, Р.В. и жалителот, и проценка на ситуацијата од страна на Агенцијата за образование. Жалителот, исто така, поднел неуспешна кривична пријава до полицијата, во која било наведено вознемирување од страна на Р.В.

Жалителот неуспешно се пожалил пред Уставниот суд за вознемирувањето од страна на наставникот во училиштето и несоодветниот одговор на релевантните домашни власти.

Право – Член 8: (а) *Допуштеност*

Судот ја испита применливоста на членот 8 во актуелниот случај. Мерките во областа на образованието, во одредени околности, можат да влијаат на правото на почитување на приватниот живот, но не секој чин или мерка за која може да се каже дека влијае негативно на моралниот интегритет на некое лице нужно предизвикува такво мешање (*Костело-Робертс против Обединетото Кралство*). Како и да е, од *Костело-Робертс* па наваму, постои развој на општествените ставови и правните стандарди во врска со примената на дисциплински мерки кон децата, нагласувајќи ја потребата од заштита на децата од секој облик на насилство и злоупотреба. Тоа се одрази во различни меѓународни инструменти и судската пракса на Судот (на пример, *А, Б и Ц против Латвија; В.К. против Русија; Ветјен и други против Германија*).

Навредите на кои бил подложен жалителот од страна на Р.В. довеле до негово емоционално нарушување, што влијаело на неговата психолошка благосостојба, достоинство и морален интегритет. Покрај тоа, таквите навреди биле искажани во училиницата пред другите ученици и со тоа можеле да го понижат и омаловажат жалителот во очите на другите. Навредите за кои станува збор претставувале особено непочитување кон жалителот и биле извршени од страна на наставник кој бил во позиција на авторитет и контрола над него. Во такви околности, а имајќи предвид дека во најдобар интерес на жалителот како дете било, неговите соученици и децата воопшто да бидат ефективно заштитени од какво било насилство или злоупотреба во образовната средина, третманот на кој се пожалил требало да се испита во рамките на правото на почитување на приватниот живот во смисла на членот 8.

Откако утврди дека членот 8 е применлив, и со оглед на контекстот на случајот (имено наводите за вознемирување во училиштето од страна на наставник, каде што секој облик на насилство, колку и да е благ, се сметал за неприфатлив), Судот исто така утврди дека не може да има простор за примена на критериумот за незначителна штета.

(б) *Мериторност*

Немаше сомнение дека третманот што повлекувал такви последици за жалителот, извршен од страна на наставник во државно училиште додека жалителот бил под негова контрола, довел до мешање според членот 8 (види, *mutatis mutandis*, *В.К. против Русија*). Требаше да се утврди дали таквото мешање било оправдано. При правењето на таквата проценка, Судот го имаше предвид фактот дека жалителот се пожалил не само на вознемирување од страна на наставникот, туку и на неуспехот на ре-

левантните власти да реагираат на неговите наводи за вознемирување:

(i) Наводите на жалителот за вознемирување од страна на наставникот

Иако првите навреди на Р.В. против жалителот имале за цел да го дисциплинираат него и неговите соученици за наводното доцнење на час, двата подоцнежни наврати не можеа да се гледаат како ништо друго освен неоправдана вербална злоупотреба против жалителот која довела до негово понижување, омаловажување и исмевање. Во секој случај, не може да се даде никакво оправдување за однесувањето на Р.В. Тој, како наставник, се наоѓал во единствена позиција на авторитет над жалителот, поради што неговите постапки имале значајно влијание врз достоинството, благосостојбата и психолошкиот развој на жалителот.

Вербалната злоупотреба не била со многу висок интензитет и не вродила со понатамошно, посистемско, вознемирување. Сепак, од Р.В., како наставник, се очекувало да знае дека ефектите од вербалната провокација и злоупотреба може длабоко да ги погодат учениците, особено оние кои биле почувствителни. Покрај тоа, како наставник, тој требало да биде свесен дека секој облик на насилство, вклучително и вербална злоупотреба, кон учениците, колку и да е благ, не е прифатлив во образовната средина и дека од него се барало да комуницира со учениците со должно почитување на нивното достоинство и морален интегритет. Следствено, имајќи ја предвид позицијата на доверба, авторитет и влијание, како и општествените одговорности што ги имаат наставниците, немало простор да се толерира какво било вознемирување од страна на наставник кон ученик. Зачестеноста, сериозноста на штетата и намерата не биле предуслови за дефинирање на насилството и злоупотребата во образовната средина.

(ii) Одговорот на домашните власти на наводите на жалителот за вознемирување

Судот утврди дека домашните власти, иако уживале слобода на сопствена процена, морале да воведат соодветни законодавни, административни, социјални и образовни мерки за недвосмислено да забранат секаков облик на насилство или злоупотреба врз децата во секое време и во сите околности, и на тој начин да се осигури нулта толеранција за какво било насилство или злоупотреба во образовните институции. Тоа се однесуваше и на потребата да се осигури одговорност во соодветни кривични, граѓански, административни и професионални постапки.

Во околностите на овој случај, Судот не сметаше дека прибегнувањето кон кривичната постапка било од клучно значење за исполнување на обврските на државата според членот 8, и затоа понатаму го испитуваше начинот на кој тврдењата на жалителот биле разгледани во рамките на достапните административни и професионални постапки.

По првичната жалба на жалителот до директорот за вознемирување од страна на Р.В. од страна на училишната управа не биле преземени никакви конкретни мерки сè дури неговиот татко не испратил писма и до различни државни органи со барање жалителот да биде заштитен од понатамошно вознемирување на училиште. Во меѓувреме жалителот бил подложен на уште две дополнителни вербални злоупотреби од страна на Р.В.

Училишната управа организираше постапка на помирување помеѓу жалителот и Р.В. Во таквата постапка, единствената мерка која била преземена во однос на Р.В. вклучувала вербален укор од училишниот психолог. Меѓутоа, не била донесена никаква формална одлука или мерка во однос на однесувањето на Р.В., ниту пак, биле покренати релевантните административни профе-

сионални процедури пред Министерството. Таквата постапка на помирување била очигледно неделотворна. Домашните власти не препознале дека она што било во прашање не било само решавање на работите помеѓу жалителот и Р.В., туку потребата од соочување и решавање на проблемот предизвикан од неприфатливото однесување на Р.В. кое не влијаело само на жалителот, туку и на некои други ученици. Училиштето, исто така, не одговорило на никаков начин на барањето на жалителот да биде преместен во друг клас или на неговиот клас да му биде доделен друг наставник по математика.

Министерството реагирало само по конкретно барање на таткото на жалителот. Тоа го испратило случајот до Агенцијата за образование заради педагошки воспитно-образовен надзор од нејзина страна. Сепак, немало индикации дека просветниот инспекторат на Министерството размислувал да преземе какви било други мерки во рамките на неговата надлежност за решавање на конкретните жалбени наводи на жалителот, како што се испрашување на жалителот или усвојување на релевантни мерки за заштита на учениците, обезбедување на конкретна обука за наставниците и, доколку е соодветно, поведување на соодветни постапки. Во контекст на својот педагошки надзор, Агенцијата се фокусирала на начинот на кој Р.В. ги држел предавањата по математика, без да спроведе истрага за спорните настани. Заклучоците до кои дојде Агенцијата беа сомнителни поради наводите дека некои ученици не одговориле искрено на прашалникот на Агенцијата поради страв од одмазда. Покрај тоа, во своите заклучоци, Агенцијата навела дека прашањето ќе се реши во понатамошна дискусија помеѓу училишната управа и таткото на жалителот: Судот не можеше да увиди како тоа би можело да се смета за соодветна мерка.

Исто така, немаше индикации дека Агенцијата или Министерството го следеле понатамошниот развој на случајот на жалителот или

неговата ситуација во училиштето. Во таа насока, тешко беше да се прифати дека едно писмо од директорот на училиштето во кое се тврди дека таткото на жалителот изјавил дека прашањето е решено можело да се смета за доволно. Всушност, немало никакви индикации дека содржината на таквото писмо била одобрена од таткото на жалителот. Требало да биде очигледно за Државната образовна управа дека видот на спорното однесување и неговите ефекти врз жалителот налагаат повнимателно вложување на знаење и ресурси за да се разберат неговите последици и импликациите од неуспехот да се обезбеди соодветна и очекувана грижа за жалителот на училиште.

Накучо, државните органи не одговориле со потребното внимание на наводите на жалителот за вознемирување на училиште.

Заклучок: повреда (4 гласа наспроти 3).

Член 41: 7,500 евра за нематеријална штета.

(Види и *Costello-Roberts v. the United Kingdom*, Ж.бр. [13134/87](#), 25 март 1993г., [Правно резиме](#); *A, B and C v. Latvia*, Ж.бр. [30808/11](#), 31 март 2016г.; *V.K. v. Russia*, [68059/13](#), 7 март 2017г., [Правно резиме](#); *Wetjen and Others v. Germany*, Ж.бр. [68125/14](#) и [72204/14](#), 22 март 2018 г., [Правно резиме](#))

Полат (Polat) против Австрија -Ж.бр. [12886/16](#), Пресуда од 20.7.2021г. [Оддел IV]

Факти – Синот на жалителката се родил предвремено и починал два дена подоцна. Му била дијагностицирана ретка болест, па лекарите кои го лекувале одлучиле дека е неопходна аутопсија за

да се разјасни дијагнозата. Жалителката и нејзиниот сопруг одбиле од религиозни причини и објасниле дека сакаат да го погребат својот син во согласност со муслиманските обреди, кои налагале телото да остане што е можно понеоштетено. И покрај нивните приговори, била направена аутопсија и практично биле отстранети сите внатрешни органи на детето. Жалителката, бидејќи не била информирана за обемот на аутопсијата, верувала дека може да го погребва својот син со обред. Таа дознала за вистискиот обем дури за време на организираниот погреб во Турција кој од таа причина морал да биде откажан. Жалителката неуспешно повела граѓанска постапка за отштета.

Право – Член 8 и член 9 (*вршење на аутопсија и покрај приговорите на жалителката*): Во овој случај имало мешање, кое било пропишано со домашното право, во приватниот и семејниот живот на жалителката, како и во нејзиното право да ја изрази својата религија. Покрај тоа, аутопсијата била извршена заради заштита на научни интереси и служела за легитимната цел за заштита на здравјето на другите. Што се однесува до пропорционалноста на мешањето, Судот на самиот почеток забележа дека случајот се однесувал на регулирањето на посмртните испитувања во јавните болници и на прашањето за тоа дали и во кои случаи на блиските роднини на починатото лице треба да им се даде правото на оспорување на аутопсија од причини поврзани со приватниот живот и религијата кога интересите на јавното здравје јасно изискуваат таква мерка. Во врска со тоа, државите договорнички имале позитивна обврска, врз основа на членот 8, да преземат соодветни мерки за заштита на здравјето на оние кои се под нивна надлежност. Така, слободата на сопствена процена на државата била широка. Судот потоа го утврди следново:

Немало основа да се доведат во прашање стручните наоди на патологот дека аутопсијата била извршена *lege artis* или изборот

на домашното законодавство да не се даде право на приговор на посмртно испитување на блиски роднини од верски или какви било други причини во сите случаи. Правата од членовите 8 и 9 не биле апсолутни и затоа не налагале државите договорнички да дадат апсолутно право на поднесување на приговор во тој поглед.

Иако релевантното национално законодавство не им дало право на властите да вршат аутопсии во секој поединечен случај, австрискиот законодавец избрал да им даден предност на интересите на науката и здравјето на другите пред верските или кои и да било други причини за приговор од страна на роднините на починатото лице во случаи кога тоа е неопходно за заштита на научните интереси, особено ако случајот бил дијагностички нејасен. Во таа смисла, Судот ги посочи поднесоците на Владата за важноста на таквите посмртни испитувања за напредокот на современата медицина, како и долгата и внимателно зачувана традиција на законот за аутопсија во Австрија, кој се сметал за составен дел од уставно загарантираната слобода на науката, право кое е тесно поврзано со позитивните обврски согласно со членовите 2 и 8 за преземање соодветни мерки за заштита на животот и здравјето на оние кои се под јурисдикција на државата. Така, легитимната цел за заштита на здравјето на другите со вршење на посмртни испитувања имаше особена важност и тежина во актуелниот случај. Во исто време, Судот ја имаше предвид релевантноста во овој контекст на интересите на жалителката да осигури дека посмртните останки на нејзиниот починат син ќе бидат почитувани за целите на погребот, загриженост која таа ја изразила уште на самиот почеток.

Имајќи ги предвид доказите изведени во текот на домашната постапка, Судот беше уверен, во согласност со наодите на домашните судови, дека било исполнето законското барање да по-

стои научен интерес за вршење на посмртно испитување. И покрај тоа, националното законодавство им оставало на лекарите одредена слобода на дискреција да одлучат дали требало да се изврши посмртно испитување во некој конкретен случај и колку е неопходна интервенцијата. Од таа причина, тоа не ја исклучувало можноста дека можело или требало да се изврши балансирање на конкурентните права и интереси. Сепак, причините на жалителката поради кои се спротивставила на аутопсијата не биле земени предвид од страна на болничкиот персонал. Ниту, пак, Апелациониот суд, при одлучувањето за нејзиното барање за отштета, ја одмерил важноста на научниот интерес за вршење аутопсија наспроти нејзиниот одреден приватен интерес телото на нејзиниот син да остане „што е можно понеоштетено“ за верскиот погреб. Понатаму, иако Врховниот суд, до одреден степен, ја разгледал пропорционалноста на мешањето во нејзините права, тој малку или воопшто не ги зел предвид нејзините причини за спротивставување на аутопсијата, со што недоволно се осврнал на нејзините индивидуални права според членовите 8 и 9 и „неопходноста“ на аутопсијата во таа смисла.

Следствено, иако на националните власти им била дадена широка слобода на сопствена процена, во овој случај тие не постигнале правична рамнотежа помеѓу односните спротивставени интереси со тоа што ги усогласиле барањата на јавното здравје до највисок можен степен со правото на почитување на приватниот и семејниот живот, ниту пак ги одмериле интересите на жалителката да го погребе нејзиниот син во согласност со нејзините верски убедувања.

Заклучок: повреда (едногласно)

Член 8 (*што се однесува до обврската на болницата да ги открие информациите во врска со аутопсијата*): Бидејќи сушти-

ната на жалбата на жалителката не се однесувала на тоа дека државата постапила на одреден начин, туку дека не постапила, Судот му пристапи на случајот од аспект на позитивна обврска на тужената држава според членот 8.

Иако се чинеше дека според домашното право немало јасно правило кое го регулирало опсегот на информациите кои мора или не смее да им се дадат на блиските роднини на починато лице врз кое била извршена аутопсија, тоа само по себе не беше доволно за да се утврди повреда на позитивните обврски на тужената држава. Оттука, прашањето беше дали, со оглед на околностите, властите презеле разумни чекори за да му дадат на жалителот информации за опсегот на извршената аутопсија, и за тоа дека се отстранети и каде се наоѓаат неговите органи. Судот одговори негативно. Поточно, околностите на случајот беа исто толку деликатни како оние во случајот *Hadri-Vionnet v. Switzerland* и налагаа подеднакво висок степен на внимателност и претпазливост од страна на болничкиот персонал кога комуницирал со жалителката. Жалителката, која штотуку го изгубила нејзиното дете, немала законско право да ја оспори аутопсијата. Таа го известила болничкиот персонал за причините за нејзиниот приговор и за тоа дека, според нејзините верски убедувања, телото на починатото дете морало да биде што е можно понеоштетено за погребната церемонија. Следствено, тие имале уште поголема должност да ѝ дадат соодветни информации за тоа што било направено и што ќе се правело со телото на нејзиното дете, како и, без непотребно одлагање, информации во врска со отстранувањето на неговите органи и местото каде што тие се наоѓаат. Меѓутоа, тие не го сториле тоа, што ја навело да верува дека може да се одржи церемонија на обредно миење и погреб во согласност со нејзините убедувања. Иако аргументот на Врховниот суд дека пропуштањето да се дадат детални информации е помалку оптоварувачко за

роднините може да биде валиден во некои ситуации, тој не ја зел предвид специфичката ситуација во случајот на жалителката и нејзините посебни желби кои во неколку наврати ѝ биле соопштени на болницата. Според мислењето на тој суд, не може да се смета за општо познато дека сите органи ќе бидат отстранети за време на аутопсија на новороденче. Исто така остана неспорно тоа дека болничкиот персонал првично негирал дека отстранил органи, но подоцна признал дека всушност го сторил тоа. На жалителката ѝ биле предадени органите на нејзиниот син само по две интервенции на Народниот правобранител за пациенти.

Накусо, на однесувањето на болничкиот персонал кон жалителката очигледно му недостигала внимателноста и претпазливоста кои ги налагала ситуацијата. И на крај, но не и помалку важно, иако вештачењата едногласно утврдиле дека аутопсијата била оправдана за да може да се разјасни дијагнозата, во никој дел од нив не се споменувала потребата од чување на органите за научни или други причини за време од неколку недели или месеци.

Заклучок: повреда (едногласно)

Член 41: 10.000 евра за нематеријална штета; барањето за материјална штета е одбиено.

(Види исто така *Hadri-Vionnet v. Switzerland*, [55525/00](#), 14 февруари 2008г., [Правно резиме](#); *Solska and Rybicka v. Poland*, [30491/17](#) и [31083/17](#), 20 септември 2018г., [Правно резиме](#); *Vavříčka and Others v. the Czech Republic* [ГСС], [47621/13](#) и други, 8 април 2021г., [Правно резиме](#))

Член 6

Граѓанска постапка

Член 6, став 1

Пристап до суд

Граѓански права и обврски

Неможност на судиите на поранешниот Врховен суд на Украина да го оспорат спречувањето да ги извршуваат своите судиски функции по законодавната реформа: повреда

Член 8

Член 8, став 1

Почитување на приватниот живот

Незаконито спречување на судиите на поранешниот Врховен суд на Украина да ги извршуваат своите судиски функции по законодавната реформа: повреда

Гумењук и други (Gumenyuk and Others) против Украина – Ж.Бр. [11423/19](#), Пресуда од 22.7.2021г. [Оддел V]

Факти – По законските измени во 2016 година, Врховниот суд на Украина (SCU) бил укинат и заменет со новиот Врховен суд (SC), во кој работните позиции биле пополнети исклучиво по пат на конкуренција. Осумте жалители биле судии на SCU и како резултат на измените, од почетокот на работењето на SC во декември

2017 година, биле спречени да вршат судиски функции без нивно формално разрешување. Ова се случило и покрај одлуката на Уставниот суд од 18 февруари 2020 година, која следела по оспорување од страна на пленумот на SCU, прогласувајќи ги релевантните законодавни мерки за неуставни и потврдувајќи ја валидноста на мандатот на жалителите.

Право – Член 6 § 1: На самиот почеток, Судот нагласи дека Конвенцијата не ги спречила државите да донесат легитимни и неопходни одлуки за реформирање на судството. Тој беше свесен за комплицираната заднина и контекст на оспорената правосудна реформа во Украина и сметаше дека не е негова улога да се изјасни за нејзините цели и соодветност или да утврди дали таа била оправдана според украинското уставно право. Она што требаше да се испита во овој случај беше дали начинот на кој била спроведена реформата влијаел на правата на жалителите според Конвенцијата.

(а) Применливост

(i) *Постоење на право* – Прво, жалителите имале право согласно со националното право да останат судии до нивното пензионирање доколку не се оствари ниту една од исклучителните основи утврдени во Уставот за предвремен престанок на функцијата. Второ, според релевантните уставни принципи, тие барем имале аргументирана основа да бараат право да бидат заштитени од произволно отстранување од судските должности. Трето, точниот опсег на „правото“ на жалителите во таа смисла бил доволно утврден и изразен според домашното право од страна на Уставниот суд кој во својата одлука јасно ставил до знаење дека тие имале право да останат судии на највисокиот судски орган. Со оглед на тоа, и имајќи ја предвид улогата на судиските функции кои жалителите биле спречени да ги извршуваат, постоел вистин-

ски и сериозен спор околу „правото“ кое жалителот можел да го побара од објективни причини според домашното право.

(ii) *Граѓанската природа на правото* – Спорот на жалителите не се однесувал на платата, туку на нивната неможност да го извршуваат својот мандат како судии, што директно влијаело на нивниот професионален и личен развој и можноста да воспостават односи со други лица. Овие приватно-правни аспекти на случајот беа суштински и не можеа да бидат надминати од јавниот карактер на вработувањето на жалителите. Покрај тоа, со оглед на карактерот на оспорените еднострани мерки и нивните значителни последици врз професионалниот живот на жалителите и вршењето на нивните судиски функции, исклучувањето на предметниот спор од заштитата на членот 6 не само што би било вештачко, туку и би ја поткопало заштитата на улогата на судството во општеството.

За да утврди дали правото што го барале жалителите било „граѓанско“, Судот ги примени критериумите развиени во пресудата *Вилхо Ескелинен и други против Финска* [ГСС]. Иако во околностите се чинело дека жалителите немале право на пристап до суд според националното право во врска со нивното барање, Судот сметаше дека не е потребно да даде конклюдентно мислење според првиот услов од тестот *Ескелинен*, бидејќи вториот услов од тој тест не бил исполнет. Особено, имајќи ги предвид гаранциите за независност на судството, Судот сметаше дека погрешно би било да се претпостави дека судии би можеле да го почитуваат владеењето на правото и да ја спроведуваат Конвенцијата доколку домашното право ги лишува од гаранциите на членовите на Конвенцијата за прашања кои директно се однесуваат на нивната индивидуална независност и непристрасност. Затоа, не беше оправдано да се исклучат членови на судството од заштитата на членот 6 за прашања кои се однесуваат на условите за нивно вработување врз основа на посебната врска на лојалност

и доверба кон државата. Следствено, членот 6 се применуваше според неговиот граѓански аспект.

(б) *Основаност* – Правото на пристап до суд е едно од основните процесни права за заштита на членовите на судството и жалителите во принцип требало да уживаат директен пристап до суд во врска со нивните наводи за незаконито спречување на извршувањето на нивните судиски функции. Иако можноста за институционално дејствие, како што е она иницирано од пленумот на SCU во овој случај, би можела да претставува дополнителна гаранција, таа не можела да го замени правото на член на судската власт да покрене судска постапка во негово или нејзино лично својство. Тешко беше да се види како можеле да се постигнат целите за обезбедување на правично домашно судство и забрзување на домашната постапка наведени во образложението на предлог-законот за реформи во правосудството со ограничување на пристапот на жалителите до суд во врска со нивните барања кои се однесувале на нивната спреченост да ги извршуваат своите судиски функции. Во такви околности, отсуството на пристап до суд не било разумно пропорционално со легитимната цел која се следела.

Заклучок: повреда (едногласно).

Член 8

(а) *Применливост* – Во такви околности, Судот го примени пристапот базиран на последиците: имајќи ја предвид природата и времетраењето на негативните последици за жалителите, тој утврди дека оспорените мерки во многу голема мера го засегнале нивниот приватен живот, потпаѓајќи од таа причина во опсегот на членот 8. Поконкретно, оспорените мерки, иако не биле изрично поврзани со жалителите, ги лишиле од можноста да ја продолжат својата судиска работа и да живеат во професионална средина

во која би можеле да ги следат своите цели за професионален и личен развој. Во времето на испитувањето на случајот од страна на Судот, овие суштински дејствија не биле сторени веднаш по одлуката на Уставниот суд со која се потврдила применливоста на принципот на неотповикливост на судиите.

(б) *Основаност* – Главното прашање во конкретниот случај беше дали мешањето во правото на жалителите на почитување на приватниот живот, кое потекнува од парламентарен закон, било законито за целите на Конвенцијата. Судот утврди дека не било законито. Во таа смисла, тој ѝ придаде значење на одлуката на Уставниот суд со која релевантните законодавни мерки се прогласуваат за неуставни и, особено неговите наводи дека: уставните измени не го прекршиле принципот на институционален континуитет на највисокиот судски орган кој продолжил да функционира под името „Врховен суд“; преименувањето на судскиот орган предвидено во Уставот не можело да се случи без преместување на судиите на SCU во канцелариите на на судиите на SC, бидејќи немало разлика во нивниот правен статус; отстранувањето на зборот „Украина“ од фразата „Врховниот суд на Украина“ не може да го оправда разрешувањето на сите судии на SCU или нивното префрлување во друг суд. Така, судиите на SCU морале да продолжат да ги извршуваат своите овластувања како судии на SC. Диференцирањето помеѓу судии на SCU и SC не било во согласност со принципот на неотповикливост на судиите, кој бил дел од уставната гаранција за независност на судството. Понатаму, Владата не покажала дека начинот на кој жалителите биле принудени да конкурираат за да го зачуваат своето право на извршување на нивните судиски должности и, особено, начинот на кој бил организиран конкурсот, вклучувајќи го и изборот на оценувачи и недостигот од институционални и процесни гаранции, може да се усогласи со уставните начела за општа заштита на индивидуални-

те права и со посебните гаранции во врска со мандатот на судиите, вклучувајќи го принципот на неотповикливост на судиите кој, според судската практика на Судот и меѓународните инструменти и инструментите на Советот на Европа, беше клучен елемент за одржување на независноста на судството и довербата на јавноста во судството.

Сепак, и покрај одлуката на Уставниот суд, прашањето за враќање на судиските функции на жалителите сè уште беше разгледувано од страна на Парламентот и, откако SC почнал да функционира, жалителите не можеле да ги извршуваат нивните судиски функции како судии на Врховниот суд. Оттука, постоел јасен недостиг на координација во справувањето со ситуацијата на жалителите за значителен период, што сериозно ја поткопало правната сигурност и предвидливоста на уставните принципи а независност на судството.

Заклучок: повреда (едногласно).

Член 41: 5.000 евра во однос на нематеријална штета за секој жалител; барањето за материјална штета е одбиено.

(Види исто така *Vilho Eskelinen and Others v. Finland* [GC], [63235/00](#), 19 април 2007г., [Правно резиме](#); *Baka v. Hungary* [GC], [20261/12](#), 23 јуни 2016г., [Правно резиме](#); *Denisov v. Ukraine* [GC], [76639/11](#), 25 септември 2018г., [Правно резиме](#); *Ramos Nunes de Carvalho e Sá v. Portugal* [GC], [55391/13](#) et al., 6 ноември 2018г., [Правно резиме](#); *Bilgen v. Turkey*, [1571/07](#), 9 март 2021г.)

Член 10

Член 10, став 1

Слобода на изразување

Граѓанска казна за уредник заради подолго одбивање да деиндексира статија за кривично дело против приватни лица, лесно достапна со внесување на нивните имиња во интернет пребарувачот: нема повреда

Бјанкарди (Biancardi) против Италија - Ж.бр. [77419/16](#), пресуда од 25.11.2021г. [Оддел I]

Факти – Жалителот, главен уредник на онлајн весник, објавил статија за една тепачка, по која следувало прободување со нож, која се случила во ресторан, и за односната кривична постапка. Еден од обвинетите и ресторанот побарале да се отстрани статијата од интернет. Жалителот првично одбил да го направи тоа, но на крајот, по осум месеци, ја деиндексирал статијата во обид да се реши случајот кој бил покренат пред домашните судови. Домашните судови, сепак, утврдиле дека жалителот е одговорен за тоа што не ја деиндексирал истата подолг временски период, и покрај формалното барање на тужителите, со што им овозможил на сите да пристапат до информации поврзани со предметната кривична постапка со едноставно внесување во пребарувачот на имињата на ресторанот или на обвинетите. На жалителот му било наложено да плати 5,000 евра на секој тужител како надомест за кршење на нивното право на почитување на нивниот углед.

Право – Член 10

(а) *Прелиминарни забелешки* – Актуелниот случај се разликуваше од претходните случаи на Судот од членовите 10 и 8 поврза-

ни со содржината на објава на интернет (*Delfi AS v. Estonia* [GC]), или со начинот на кој се објавуваат информациите како на пример, нивната анонимизација или квалификација (*M.L. and W.W. v. Germany*). Она што беше во прашање во актуелниот случај е должината и леснотијата на пристапот до односните податоци, а не нивното едноставно одржување на Интернет. Всушност, суштината на случајот беше поврзана со тоа што жалителот, долг временски период и без оглед на формалното барање на тужителите, не ги деиндексираше таговите на статијата што ја објавил од интернет пребарувачот.

Поимите „де-индексирање“, „де-листање“ и „де-референцирање“, кои често се користат наизменично во различни извори на европското право и меѓународното право, укажуваат на активноста на пребарувач која се состои од отстранување, по иницијатива на неговите оператори, од списокот на прикажани резултати (по пребарување направено врз основа на името на лицето) на интернет страници објавени од трети лица кои содржат информации кои се однесуваат на тоа лице. Технички, деиндексирањето може да се изврши и од страна на уредник. Затоа, обврската за деиндексирање на материјал може да се наметне не само на провајдери на интернет пребарувачи, туку и на администраторите на весници или новинарски архиви достапни преку Интернет.

(б) *Оценката на Судот за пропорционалноста на оспореното мешање* – Строгата примена на критериумите во контекст на постигнување урамнотеженост помеѓу слободата на изразување и правото на углед утврдени во *Axel Springer AG v. Germany* [GC] би била несоодветна поради фактичките разлики со актуелниот случај. Првиот случај се однесувал на објава, од страна на компанијата-жалител, на печатени статии во кои се известувало за апсењето и осудата на познат телевизиски актер, додека актуел-

ниот случај се однесуваше на одржување онлајн, одреден временски период, на интернет статија во врска со кривично дело против приватни лица.

Според тоа, две главни карактеристики го одликуваат актуелниот случај: (1) периодот во кој онлајн статијата останала на Интернет и нејзиното влијание врз правото на односното приватно лице на почитување на неговата репутација; (2) природата на односниот субјект на податоци, приватно лице кое не дејствува во јавен контекст како политичка или јавна личност. И навистина, секој, добро познат или не, може да биде предмет на пребарување на Интернет, а неговите/нејзините права може да бидат нарушени со континуиран пристап на Интернет до неговите/нејзините лични податоци.

Така, Судот посвети особено внимание на следните три критериуми.

(i) Времетраењето за кое статијата била чувана онлајн, особено во поглед на целите за кои податоците на тужителот првично биле обработени – Кривичната постапка сè уште била во тек во времето кога Врховниот суд ја донел својата пресуда во предметот на жалителот. Меѓутоа, информациите содржани во статијата не биле ажурирани од појавата на предметните настани. Сепак, и покрај формалното известување што тужителот го испратил до жалителот со барање за отстранување на статијата од Интернет, таа статија останала онлајн и била лесно достапна во текот на осум месеци. Во таа смисла, применливото домашно право читано во контекст на меѓународни правни инструменти ја поддржуваше идејата дека релевантноста на правото на жалителот на ширење информации со текот на времето се намалувало, во споредба со правото на тужителот на почитување на неговата репутација.

(ii) *Чувствителноста на односните податоци* – Предметот на односната статија се однесуваше на кривична постапка која била поведена против еден од тужителите. Околностите во кои биле објавени информациите што се однесувале на чувствителни податоци претставуваа фактор што треба да се земе предвид при одмерувањето на правото на ширење информации и правото на субјектот на податоците на почитување на неговиот/нејзиниот приватен живот.

(iii) *Тежината на изречената санкција* – Жалителот бил сметан за одговорен според граѓанското, а не кривичното право. Тежината на казната и износот на надоместокот досуден за нематеријална штета (5,000 евра за секој тужител) не треба да се смета за прекумерна, со оглед на околностите на овој случај.

Со оглед на горенаведеното, наодот на домашните судови дека жалителот го повредил правото на тужителот на почитување на неговата репутација со тоа што го продолжил присуството на оспорената статија на Интернет и со тоа што не го отстранил индексирањето оправдано ја ограничил неговата слобода на изразување, особено со оглед на фактот дека на жалителот не му било наметнато барање за трајно отстранување на статијата од Интернет или нејзино анонимизирање.

Заклучок: нема повреда (едногласно).

(Види и *Hurbain v. Belgium*, [57292/16](#), 22 јуни 2021г., [Правно резиме](#) (овој случај беше упатен до Големиот совет. Се однесува на издавач на весник од кој било побарано, според „правото на заборав“ на возач кој предизвикал несреќа со смртни последици, да ја анонимизира онлајн архивираната верзија на статија објавена пред дваесет години); *Axel Springer AG v. Germany* [GC], [39954/08](#), 7 февруари 2012г., [Правно резиме](#); *Delfi AS v. Estonia* [GC], [64569/09](#), 16 јуни 2015г., [Правно](#)

[резиме](#); и *M.L. and W.W. v. Germany*, [60798/10](#) and [65599/10](#), 28 јуни 2018г., [Правно резиме](#). Види ја исто така и пресудата на Судот на правдата на Европската унија во *Google Spain SL and Google Inc.*, [C-131/12](#), 13 мај 2014г., [Информативна белешка бр. 174](#))

Член 10

Член 10, став 1

Слобода на изразување

Неоправдани судски наредби против медиумска компанија да открие податоци на автори на навредливи коментари објавени на нејзиниот интернет портал за вести како дел од политичка дебата: повреда

Standard Verlagsgesellschaft GmbH v. Austria (no. 3)

- Ж.бр. [39378/15](#), Пресуда од 7.12.2021г. [Оддел IV]

Факти – Жалителот е друштво со ограничена одговорност кое поседува и издава дневен весник кој се објавува во печатен формат, во дигитален формат (како „е-весник“) и во онлајн верзија. Неговиот онлајн портал за вести содржи статии кои му се доделуваат од страна на редакцијата и форуми за дискусија во врска со оние статии за кои регистрираните корисници можат да објавуваат коментари. По објавувањето на навредливи коментари под две статии кои компанијата-жалител ги објавила на нејзиниот портал во врска со двајца политичари и политичка партија, во две групи на постапки по жалба било наложено таа да ги открие податоците за авторите на коментарите. Домашните судови одбиле

нив да ги сметаат за новинарски извори. Компанијата-жалител се жалеше дека тоа го прекршило нејзиното право на слобода на изразување според членот 10.

Право – Член 10: На самиот почеток, Судот забележа дека случајот се однесувал на должноста на компанијата-жалител како давател на содржини да ги открие податоците на корисниците во одредени околности, а не на нејзината сопствена одговорност за коментарите на корисниците.

(а) *Постоење на мешање* – Компанијата-жалител, во нејзината улога како уредник на новинарска работа, ги користела форумите за дискусија на нејзиниот портал за вести за да учествува во ширењето на идеи во врска со теми од јавен интерес, заштитени со слободата на печатот. Бидејќи коментарите објавени на форумот од страна на читатели на порталот за вести очигледно биле упатени кон јавноста, а не кон новинар, тие не можеле да се сметаат за новинарски извор. Според тоа, компанијата-жалител не можела да се потпре на уредувачката доверливост. Меѓутоа, мешањето во членот 10 можело исто така да се случи и на други начини освен со наредба за откривање на новинарски извор. Прашањето дали можело да има мешање исто така не зависеше од правната категоризација на давателот од страна на домашните судови, туку повеќе од околностите на случајот како целина. Во актуелниот случај, улогата на компанијата-жалител и меѓусебно поврзаните активности како медиумска компанија се прошириле надвор од тоа таа да биде давател на содржини; таа исто така издавала и дневен весник и одржувала портал за вести кој обезбедувал форум за корисниците. Таа презела активна улога во насочувањето на корисниците да пишуваат коментари кои таа ги опишала како суштински и вреден дел од порталот за вести. Содржината генерирана од корисниците на нејзиниот портал била во најмала рака делумно модерирана. Така, очигледно беше дека

свкупната функција на компанијата-жалител била да отвора понатамошна дискусија и да шири идеи во врска со теми од јавен интерес кои се заштитени со слободата на печатот. Обврската за откривање на податоците за авторите на онлајн коментарите би можела да ги одврати од тоа да придонесат во дебатата, што ќе доведе до обесхрабрувачки ефект кај корисниците кои објавуваат на форуми воопшто, и ќе влијае, индиректно, на правото на компанијата-жалител на слобода на печатот.

Компанијата-жалител им овозможила на своите корисници одреден степен на анонимност, не само со цел да ја заштити својата слобода на печатот, туку исто така и за да ја заштити приватната сфера на корисниците и слободата на изразување – права заштитени со членовите 8 и 10 од Конвенцијата. Таквата анонимност не би била ефективна ако компанијата-жалител не може да ја одбрани со свои средства. Тешко би било за корисниците самите да ја бранат својата анонимност ако нивните идентитети им се откриени на граѓанските судови. Така, мешањето било во укинувањето на анонимноста и ефектите од неа, без оглед на исходот на која било понатамошна постапка во врска со содржината на коментарите. Следствено, наредбите на домашните судови за откривање на бараните податоци за корисниците претставувале мешање во правото на компанијата-жалител да ужива слобода на печатот.

(б) Дали мешањето било оправдано – Не било спорно меѓу странките дека мешањето било пропишано со закон и дека служело за легитимната цел да се заштити угледот и правата на другите. Судот, сепак, утврди дека мешањето не било неопходно во едно демократско општество.

Не постоело апсолутно право на анонимност. И анонимноста на Интернет, иако имала важна вредност, морала да биде урамно-тежена со други права и интереси. Важноста на доволната урам-

нотеженост на интересите произлегувала од оваа свест, особено ако се работело за политички говор и дебати од јавен интерес. Ова прашање не се рефлектирало само во долгогодишната судска практика на Судот, туку и во содржините на меѓународното право во врска со посредниците на Интернет, според кои објавувањето на корисничките податоци мора да биде неопходно и пропорционално на легитимната цел што се следи. На потенцијалната жртва на клеветничка изјава морало да ѝ се даде ефективен пристап до суд за да ги изнесе своите тврдења пред тој суд. Пред да одлучат дали треба да се откријат податоците кои се однесуваат на идентитетот на авторот, домашните судови би морале да ги одмерат – во согласност со нивните позитивни обврски според членовите 8 и 10 од Конвенцијата – спротивставените интереси кои биле засегнати. Во овој случај, тие интереси го сочинуваа правото на тужителот да го заштити својот углед и правото на компанијата-жалител на слобода на печатот, како и нејзината улога во заштитата на личните податоци на авторите на коментарите и слободата јавно да ги изразуваат своите мислења.

По оценка на Судот, оспореното мешање во актуелниот случај (должноста за откривање на корисничките податоци) би имало помала тежина во проценката на пропорционалноста отколку мешањето во случај кога медиумска компанија сноси одговорност, според граѓанското или кривичното право, за содржината на одреден коментар со тоа што е казнета или обврзана да го избрише. Следствено, Судот прифати дека остварување на урамнотеженост во постапки кои се однесуваат на откривање на кориснички податоци, може да биде доволно испитување *prima facie*, и дека домашните судови уживале одредена слобода на сопствена процена, дури и ако таа била мала кога станува збор за политички говор. Сепак, дури и испитувањето *prima facie* барало одредено образложение и урамнотеженост.

Коментарите дадени за тужителите, иако биле сериозно навредливи, не претставувале говор на омраза или поттикнување на насилство, ниту пак на друг начин биле очигледно незаконски. Тие биле изразени во контекст на јавна дебата за прашања од легитимен јавен интерес, имено однесувањето на конкретните политичари кога дејствувале во нивните јавни функции и нивните сопствени коментари објавени на истиот портал за вести. Бидејќи таквите коментари можеле да се окарактеризираат како политички говор, особено загрижувал фактот што апелационите судови и Врховниот суд не направиле никаков обид за постигнување урамнотеженост. Упатувајќи на судската практика на Врховниот суд, која всушност не го исклучувала одмерувањето на интересите, тие сметале дека таквото одмерување треба да се изврши во текот на постапките против авторот на наводните клеветнички коментари, а не во оние постапки против релевантниот давател на услуги. Недостигот на таквото одмерување ја занемарил функцијата на анонимност како средство за избегнување на одмазда или несакано внимание, а со тоа и улогата на анонимноста во промовирање на слободниот проток на мислења, идеи и информации. Според тоа, во отсуство на потребната урамнотеженост на одлуките на апелационите судови и оние на Врховниот суд не била поткрепена со релевантни и доволен број причини за да се оправда мешањето.

Заклучок: повреда (едногласно).

Член 41: Со оглед на околностите на случајот, утврдувањето на повреда само по себе претставувало доволен правичен надомест за секаква нематеријална штета што евентуално ја претрпела компанијата-жалител. Барањето за материјална штета е одбиено.

II. ПРЕСУДИ НА ЕВРОПСКИОТ СУД ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА ПРОТИВ РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Анев и Најдовски против Република Северна Македонија,
Ж.бр.17807/15 и Ж.бр.17893/15, Пресуда од 3 септември 2020
година

Член 1 од Протоколот бр. 1, право на сопственост, мирно уживање на сопственоста

Факти – Жалителите г. Веле Анев и г. Борче Најдовски, се жалеле на повреда на нивното право на сопственост, загарантирано со членот 1 од Протоколот бр. 1 од Конвенцијата, поради тоа што во посебни прекршочни постапки биле прогласени за виновни за сторен прекршок (поради непоседување соодветна документација за дрвата што ги превезувале со нивните камиони), во кои постапки, покрај изречената глоба, им биле одземени и камионите.

Жалба бр. 17807/15 – Жалителот Веле Анев вршел превоз на дрва, кога од страна на шумската полиција му била извршена контрола и било утврдено дека податоците од испратницата која ја приложил не се совпаѓале со жигот на дрвата и со возилото со кое ги превезувал.

На 16 јануари 2014 година, Основниот суд во Велес го прогласил г. Анев за виновен за сторен прекршок предвиден во членот 104 став 1 точка 11 од Законот за шумите. Со истата пресуда, му била изречена глоба во износ од 3.000 евра, а во согласност со членот 104 став 3 од истиот закон и членот 105 од Законот за прекршо-

ци кој упатува на Законот за кривична постапка, на жалителот му биле одземени камионот и дрвата.

Последователно поднесената жалба од страна на жалителот, со која ги оспорил изречената глоба и мерката за одземање како незаконски и прекумерни, била одбиена од Апелациониот суд Скопје, кој во целост ја потврдил пресудата на понискиот суд.

Жалба бр. 17893/15 – Жалителот Борче Најдовски, вршел превоз на дрва, кога од страна на шумската полиција му била извршена контрола и било утврдено дека временскиот период во кој бил вршен превозот не се совпаѓал со податоците од испратницата која ја приложил.

На 18 септември 2014 година, Основниот суд во Битола го прогласил г. Најдовски за виновен за прекршок предвиден во членот 104 став 1 точка 11 од Законот за шумите. Со истата пресуда, му била изречена глоба во износ од 3.000 евра, а во согласност со член 104 став 3 од истиот закон, член 41 и 105 од Законот за прекршоци, на жалителот му биле одземени камионот и дрвата.

Последователно поднесената жалба од страна на жалителот, со која ги оспорил изречената глоба и мерката за одземање како незаконски и прекумерни, била одбиена од Апелациониот суд Битола, кој во целост ја потврдил пресудата на понискиот суд

Право – ЕСЧП при одлучување во конкретниот случај се согласил дека изречените мерки за одземање на возилата (камионите) биле засновани на закон, односно на одредбите од Законот за шумите и Законот за прекршоците и на членот 100-А од Кривичниот законик.

Исто така, ЕСЧП се согласил дека изречените мерки за одземање на возилата имале за цел односно се стремеле кон остварување

на легитимната цел – спречување на вршење на незаконити дејствија, што е од јавен интерес.

Меѓутоа, во конкретниот случај, ЕСЧП констатираше дека изречените мерки биле непропорционални бидејќи им наметнале прекумерен товар на жалителите поради отсуство на разумен однос на пропорционалност помеѓу применетите мерки од една страна и заштитата на правото на сопственост на жалителите од друга страна.

ЕСЧП до последно споменатата констатација стигнал имајќи ги предвид следниве околности:

прво, фактот дека возилата биле одземени во контекст на прекршочни постапки како дополнителни мерки на изречената глоба и на одземањето на дрвата што жалителите ги превезувале;

второ, мерките за одземање на возилата биле задолжителни според домашното законодавство и дека ваквото одземање по автоматизам, ги лишило од каква било можност да приговараат и за какви било изгледи за успех во постапките;

трето, во околностите на случајот не постоеле какви било причини за стравување дека возилата би биле употребени за извршување на други незаконити дејствија;

четврто, мерките не биле изречени со цел обезбедување на материјално обештетување за настанатата штета, туку повеќе со цел одвраќање и спречување на вршење на незаконити дејствија;

петто, не биле дадени убедителни причини поради кои изречената глоба и одземените дрва кои биле превезувани од страна на жалителите, не биле доволни да го постигнат посакуваниот ефект на одвраќање и спречување од вршење на слични прекршоци во иднина;

Заклучок: повреда (едногласно)

Член 41: ЕСЧП одлучил дека државата треба да им ги врати одземените возила на жалителите, во состојба во која биле во моментот на одземање, а доколку таквата реституција не е можна тогаш да им исплати на г. Анев 3.000 евра и на г. Најдовски 6.038 евра, по основ на материјална штета за одземените возила. Исто така ЕСЧП на жалителот г. Најдовски му досуди износ од 3000 евра по основ на нематеријална штета. Во врска со трошоците направени пред ЕСЧП, на г.Анев му беа досудени 769 евра, додека на г. Најдовски 1.500 евра.

Гелевски против Северна Македонија, Ж.бр. 28032/12, Пресуда од 8 октомври 2020 година

член 10, слобода на изразување

Кривична осуда за клеветата на жалителот – колумнист откако во колумна критикувал новинар

Факти – Во својата жалба, жалителот, колумнист, тврдеше дека со неговата кривична осуда за клеветата заради критикување новинар во објавен текст било повредено неговото право на слобода на изразување заштитено со членот 10 од ЕКЧП. Имено, тужителот бил главен и одговорен уредник на весникот *Вечер*, каде објавувал неделни колумни, вклучително и на 2 и 16 февруари и 23 март 2009 година. На 28 март 2009 година група на студенти од Архитектонскиот факултет одржале мирен протест на главниот плоштад во Скопје. На 31 март 2009 година, жалителот во објавен текст во дневниот печат *Утрински весник* ги коментираше горенаведените настани, изразувајќи несогласување со политиките

на тогашната Влада, како и со јавно изнесените ставови на тужителот, класифицирајќи го како поддржувач на таквите политики.

Во врска со наведениот текст на жалителот, тужителот поднел приватна кривична тужба против жалителот обвинувајќи го за клеветата и навреда. Во релевантниот период овие дела биле казниви согласно Кривичниот законик. Постапувајќи по оваа тужба, Основниот суд Скопје I Скопје (сега Основен кривичен суд – Скопје) утврдил дека жалителот е виновен за двете кривични дела, изрекувајќи парична казна и условна казна затвор од триесет дена доколку жалителот не ја плати изречената глоба. Од страна на Основниот суд било утврдено дека жалителот во својот текст намерно изнел неvistини и непоткрепени тврдења со што ги повредил честа и угледот на тужителот и дека на тој начин пред јавноста жалителот го претставил тужителот како нечесен и некомпетентен. Судот ги одбил наводите на жалителот дека тој ги коментирал политичките ставови и однесувањето на споменатите новинари, вклучително и тужителот, што не треба да се толкува како напад на нивниот углед. Жалителот тврдел дека неговите колумни, вклучително и предметниот текст, содржат негови мислења, кои биле негови вредносни ставови, а не факти. Ваквиот аргумент бил одбиен од страна на Апелациониот суд Скопје, меѓутоа во второстепената постапка Апелациониот суд пресудил делумно во корист на жалителот, при што ја потврдил неговата вина само за кривичното дело клеветата (утврдувајќи дека жалителот не може да биде виновен за двете кривични дела за истиот објавен текст), ја намалил паричната казна и условната казна затвор. Дополнително, жалителот поднел барање за заштита на слободата и правото на јавно изразување на мислата до Уставниот суд, кој го одбил со одлука од 2 мај 2012 година утврдувајќи конечно дека аргументите на основниот и апелациониот суд биле прифатливи и

пропорционални со легитимната цел за заштита на угледот на оштетениот (тужителот).

Право – ЕСЧП при одлучувањето во конкретниот предмет го примени својот стандарден тест и притоа утврди дека 1) неспорно во случајот имало интервенција односно мешање во слободата на изразување на жалителот, 2) дека истото било законито односно во согласност со домашното законодавство 3) дека истото имало легитимна цел - да го заштити угледот на другите 4) но одлучи дека таквата интервенција односно мешање не било пропорционално на целта, па оттука дека не било неопходно во едно демократско општество.

При одлучувањето во однос на пропорционалноста на интервенцијата во слободата на изразување на жалителот, ЕСЧП како релевантни околности за предметниот случај ги сметаше позицијата на жалителот, позицијата на тужителот, содржината на објавениот текст, вокабуларот кој бил користен од жалителот во текстот и изречената санкција.

ЕСЧП констатираше дека жалителот бил редовен колумнист во дневен весник, поради што мешањето го испитуваше во контекст на суштинската улога на слободниот печат во обезбедувањето на правилно функционирање на демократското општество. Во светло на веќе изградените ставови на ЕСЧП, во однос на тужителот ЕСЧП констатираше дека тој и бил добро познат на јавноста и дека како познат новинар и главен и одговорен уредник на телевизиски канал и дневен весник, свесно ги изложил на надзор неговите професионални активности и во таа смисла на мислења од страна на новинари и пошироката јавност, поради што морал да покаже поголем степен на толеранција. Ова ЕСЧП го сметаше за важно особено во контекст на дискусијата дали тој (тужителот) се придржувал до „обврските и одговорноста“ на еден новинар

и главен и одговорен уредник и на правилата на одговорно новинарство и новинарската етика. ЕСЧП сметаше дека овие аспекти се од посебно значење имајќи ја предвид особено важната улога на медиумите во современото општество која не се сведува само на информирање на јавноста, туку преку начинот на кој ги презентираат информациите, медиумите истовремено и сугерираат како истите треба да се ценат од страна на јавноста. Поради ова ЕСЧП сметаше дека надзорот во однос на постапувањето согласно новинарската етика има дополнително значење.

ЕСЧП утврди дека предметниот објавен текст напишан од жалителот не бил насочен кон приватните активности на тужителот, туку бил израз на неговите несогласувања со политиките на тогашната Влада, што придонело кон тогаш актуелната политичка дебата, која сама по себе била од јавен интерес.

Судот исто така сметаше дека редовните домашни судови утврдиле дека објавениот текст на жалителот содржел тврдења, меѓутоа ваквиот заклучок не го темелеле на конкретни факти кои наводно биле искажани од жалителот, иако од друга страна, Уставниот суд изјавите на жалителот ги класификувал како мислења, односно негови вредносни судови. ЕСЧП утврди дека, дури и да се прифати дека објавениот текст содржел факти, тие не се однесувале директно на тужителот, а дополнително евентуално изнесените факти (како на пример дека тужителот ги подржувал политиките на тогашната Влада), истите не биле оспорени од страна на тужителот, ниту пак нивната веродостојност била ценета од страна на домашните судови кои во основа ја ограничиле сопствената анализа на општиот ефект од спорниот напис во однос на тужителот.

Специфично во однос на употребениот термин во однос на политиките на Владата како „фашистички“ ЕСЧП констатирал дека ваквиот израз преставувал вредносен суд и дека бил ирелеван-

тен во контекст на постапката од причина што тужителот не бил член на Владата, дополнително жалителот не навел во спорниот текст дека тужителот бил фашист и дека клеветничкиот карактер на оваа изјава бил атрибут на тврдењата дека тужителот бил поддржувач на ваквите политики.

Во однос на вокабуларот кој бил употребен од страна на жалителот во објавениот текст, Судот нагласи дека, имајќи предвид дека тужителот бил познат новинар како и тогашната актуелна политичка дебата, а во светло на веќе изградените ставови на Судот дека на поединци, особено новинари, кои учествуваат во јавна дебата за прашања од општ интерес им е дозволено да користат одреден степен на провокација и претерување, во конкретниот случај жалителот не ги надминал прифатливите граници на критика.

Конечно, Судот сметаше дека кривичната осуда на жалителот несомнено можела да има ефект на одвраќање од политичка дебата за важни прашања помеѓу членовите на медиумите.

Имајќи го предвид горенаведеното Судот заклучи дека предметното мешање во правото на изразување на жалителот било непропорционално со целта и не било потребно во едно демократско општество, поради што утврди дека има повреда на правото на слободно изразување загарантирано со членот 10 од Конвенцијата.

Заклучок: повреда (едногласно)

Член 41: Со својата пресуда Судот ја задолжи државата на жалителот во рок од три месеци од правосилноста на истата на жалителот да му исплати 320 евра во однос на материјална штета и 3.180 евра во однос на нематеријална штета како правичен надомест за утврдената повреда.

Мемедов против Северна Македонија, Ж.бр. 31016/17, Пресуда на ЕСЧП од 24 јуни 2021 година

Член 14, Забрана за дискриминација

Член 3, забрана за мачење, нечовечко или понижувачко постапување или казнување

Повреда на членот 14 во врска со членот 3 од Конвенцијата заради неуспехот на надлежните органи на државата да ги истражат наводите на жалителот за расно мотивирана полициска бруталност

Факти – Во својата жалба, жалителот се жалеше на наводно расно мотивирана полициска бруталност заради неговото ромско потекло и наводниот пропуст на државните органи да ја истражат расната мотивираност на полициската бруталност, повикувајќи се на членот 14 од Конвенцијата во врска со членот 3 и/или членот 1 од Протоколот бр. 12 од Конвенцијата. Тој тврдеше дека третманот од страна на полицијата и пропустот државните органи да спроведат ефикасна истрага во врска со неговите наводи за полициска бруталност биле резултат на институционален „анти-циганизам“.

Имено, на 5 мај 2013 година во населбата Топаана во Скопје било интервенирано од полициската единица „Алфи“ со цел лишување од слобода на лице осудено за напад на трето лице со нож. Според Владата, откако лицето било лишено од слобода, околу полицискиот автомобил се собрала топла од локалното население, а некои од толпата се обиделе да го извадат лицето лишено од слобода од полицискиот автомобил. Толпата користела навредливи зборови и била насилна кон полициските службеници. На местото пристигнале и други полициски службеници и им наредиле на толпата да се растури, а оние кои одбиле биле притиснати во две

локални продавници во близина. Пет лица биле лишени од слобода во продавниците, меѓу кои и жалителот. Според жалителот, неколку полициски службеници влегле во продавницата и почнале да ги навредуваат и физички ги нападнале оние кои биле внатре, удирајќи ги со гумени палки, влучително и жалителот, додека тој се обидува да каже дека е припадник на Армијата. Жалителот бил лишен од слобода и во полициската станица биле утврдени видливи повреди на рацете, вратот и грбот. Наредниот ден жалителот бил изведен пред истражен судија, а подоцна и пуштен на слобода. Според медицински извештаи од 7 и 9 мај 2013 година биле утврдени модринки на телото и главата на жалителот, како и пост-трауматски стрес. Пред ЕСЧП жалителот достави фотографии кои наводно сведочат за повредите.

Во извештајот од 7 мај 2013 година во врска со употребата на сила за време на инцидентот, претпоставен во Министерството за внатрешни работи ги потврдил настаните што следеле веднаш по лишувањето од слобода на осудениот бегалец и прецизирал дека жалителот бил виден како стои покрај полицискиот автомобил во времето кога пристигнало засилувањето. Иако извештајот потврдил дека е употребена пропорционална сила против неколку лица, тој сепак бил без конкретни информации за било каква сила употребена врз жалителот. Слично било наведено и во посебениот извештај од 12 септември 2013 година на Секторот за внатрешна контрола и професионални стандарди при Министерството за внатрешни работи, што му бил доставен на првостепениот јавен обвинител во врска со кривичната пријава на жалителот.

Од страна на Министерството за внатрешни работи била поднесена кривична пријава за повеќе лица, меѓу кои и жалителот, заради напад на полициски службеник. На 10 јуни 2013 година истрагата била запрена заради недостаток на доволно докази

дека лицата ги сториле кривичните дела кои им се ставале на товар.

На 20 јуни 2013 година, жалителот, меѓу други, преку Хелсиншкиот комитет за човекови права се жалел до Секторот за внатрешна контрола при МВР, *inter alia*, заради силата која била употребена од страна на полициските службеници во настаните од 5 мај 2013 година. Секторот на 5 јули 2013 година потврдил дека силата која била употребена од полициските службеници била легитимна и пропорционална. На 10 септември 2013 година, преку адвокат, жалителот се пожалил до Секторот за внатрешна контрола дека бил тепан од страна на полициските службеници и вербално нападнат, поради тоа што има ромско потекло, и следствено дека бил дискриминиран врз основа на неговата етничка припадност. Поднел медицинска документација и фотографии. Секторот одговорил дека, со оглед на претходното разгледување на ова прашање, нема да изврши понатамошна истрага.

Во март 2014 година жалителот, во врска со настаните од 5 мај 2013 година, поднел кривична пријава против полициски службеници (од кои 6 идентификувани) заради мачење, нечовечно и понижувачко постапување и расна дискриминација (сите казниви според КЗ). Жалителот доставил докази и побарал од обвинителството да ги испита полициските службеници и другите лица против кои МВР поднело кривична пријава. Во ноември 2014 година основниот јавен обвинител (ОЈО) ја отфрлил кривичната пријава поради тоа што наводните кривични дела не се гонеле по службена должност. Обвинителот сметал дека силата која била употребена од полициските службеници била легитимна. По поднесена жалба, Вишото јавно обвинителство (ВЈО) ја укинало оваа одлука на ОЈО и наредило истрагата да продолжи, да биде испитан жалителот и да биде земено предвид дека истрагата против него била запрена. Заради неактивност на ОЈО, во март 2016 го-

дина жалителот побарал од ВЈО да ја преземе истрагата. Барањето не било прифатено.

Во март 2017 година ОЈО ја отфрлило кривичната пријава на жалителот бидејќи било утврдено дека жалителот бил лишен од слобода поради тоа што бил дел од учесниците во топлата кои ги попречувале полициските службеници во вршењето на својата должност. Обвинителот ги сослушал полициските службеници против кои поименично била поднесена кривичната пријава, а кои тврделе дека тие не го лишиле од слобода жалителот. ОЈО констатирало дека полициските службеници на кои припадниците на единицата „Алфи“ им го предале жалителот не примениле сила врз жалителот. Обвинителството меѓутоа утврдило и дека жалителот во настанот се здобил со видливи повреди што било утврдено и во полициската документација за неговото лишување од слобода. Жалителот се жалел на ваквата одлука, која ВЈО ја уважило и му наредило на ОЈО да ја продолжи истрагата заради целосно утврдување на фактите, особено во однос на околностите поврзани со лишувањето од слобода на жалителот и употребата на сила врз него.

Откако ОЈО сослушал неколку полициски службеници и жалителот, кој ги повторил наводите од кривичната пријава, вклучително и оние за полициската бруталност и наводната употреба на навредлив јазик од страна на полицијата, во октомври 2019 година ја отфрлило кривичната пријава бидејќи утврдило дека нема доволно докази дека осомничените или некој друг полициски службеник употребил сила врз жалителот или дека му причиниле психичко страдање поради неговото ромско потекло. Дополнително, ОЈО утврдило дека според полициските извешаи силата која била употребена била легитимна и пропорционална, како и дека со истрагата не можело да се утврди со сигурност кога, како и каде жалителот се стекнал со повредите. Жалителот не успеал

да изврши препознавање на напаѓачите. Ваквата одлука била потврдена и од ВЈО во јануари 2020 година.

Жалителот во 2016 година поднел граѓанска тужба против МВР за надомест на штета поради дискриминација со наводи дека бил предмет на етнички мотивирано полициско насилство, која Основниот суд Скопје во декември 2018 ја одбил бидејќи, откако сослушал дел од полициските службеници, сведоци (еден од обвинетите заедно со жалителот и таткото на жалителот како очевидец на настаните) и направил увид врз снимки од продавницата, кои биле јавно достапни, а во неможност за прибавување на други од страна на МВР, од кои не можел да утврди дека лицето на снимките во продавницата бил жалителот, ги извел како докази меѓународните извештаи за состојбата на Ромите во државата, утврдил дека нема доволно докази дека полициските службеници го дискриминирале жалителот врз основа на неговото ромско потекло, иако, првостепениот суд, ги оценил како веродостојни наводите на жалителот дека бил удрен од страна на полицијата додека се наоѓал во продавницата. Тој утврдил дека полициската акција се случила во доминантно ромска населба, што го објаснува податокот дека лишените од слобода биле Роми, но дека полицијата не била селективна и ги лишила од слобода сите лица, а притоа сведочењата во однос на употребата на навредлив јазик ги оценил како пристрасни и неконзистентни со другите докази. Ваквата одлука била потврдена и од Апелациониот суд Скопје.

Жалителот исто така поднел тужба заради дискриминација против обвинителството бидејќи не ги испитало наводите за полициска бруталност. Тужбата била одбиена од Основниот суд Скопје, што било потврдено и од Апелациониот суд. Жалителот ги оспорил овие одлуки пред Уставниот суд со барање да утврди дискриминација од страна на обвинителството заради неговото ромско потекло. Постапката пред Уставниот суд е сè уште во тек.

Право – ЕСЧП сметаше дека и покрај константното тврдење на жалителот дека бил навредуван од страна на полициските службеници во однос на неговото ромско потекло, ваквите наводи не биле темелно истражени од страна на обвинителството, чија истрага била насочена кон наводната употреба на сила од страна на полициските службеници, без да ги земат доволно предвид можните расни мотиви за таквото постапување, кои биле казниви согласно домашното право. Судот утврди дека обвинителството не ги сослушало сведоците предложени од жалителот, сведоците кои биле во продавницата, а кои можеле да обезбедат директни информации за спорниот настан, а обвинителството не дало објаснување за ваквото непостапување. Од друга страна, во граѓанската постапка против МВР домашниот суд ги сослушал очевидците, кои ги потврдиле наводите на жалителот, меѓутоа граѓанскиот суд ги сметал за пристрасни и не ги зел предвид. Според Судот, ништо не укажувало дека изјавите на сведоците и наодот на граѓанскиот суд играле некаква улога врз конечната одлука на обвинителството, која била донесена по граѓанската постапка против МВР. Дополнително, Судот сметаше дека не било дадено никакво објаснување во однос на наводите за расни навреди, а кои жалителот постојано ги покренувал пред обвинителството. Обвинителството само сумарно утврдило дека немало доволно докази дека осомничените или некој друг полициски службеник му причиниле психичко страдање во однос на неговото ромско потекло.

Врз основа на овие наводи Судот утврди дека обвинителството не постапило согласно неговата обврска од членот 14 од Конвенцијата во врска со членот 3, да ги преземе сите можни чекори за да се утврди дали дискриминаторските ставови можеби играле улога во постапувањето на полициските службеници во спорниот настан. Следствено, утврди повреда на членот 14 од Конвенцијата во врска со процедуралниот аспект на членот 3.

Судот ги оцени како неосновани наводите на жалителот за расно мотивирана полициска бруталност, односно наводите за повреда на членот 14 во врска со членот 3 во неговиот материјален аспект, бидејќи немало доволно аргументи за Судот да утврди дека постоело полициско малтретирање поради расна припадност, односно расистичко малтретирање.

Судот ги испита наводите на жалителот за дискриминација само во светло на членот 14 од Конвенцијата, имајќи предвид дека значењето на поимот „дискриминација“ во светло на членот 1 од Протоколот бр. 12 на Конвенцијата е идентично со значењето што овој поим го има во смисла на членот 14 од Конвенцијата. Судот исто така не ги испита посебно наводите на жалителот за повреда на членот 1 од Протоколот бр. 12 на Конвенцијата и/или членот 14 во врска со членот 6 од Конвенцијата, истакнати пред Судот во текот на постапката против државата, во однос на тоа дека граѓанските судови не го примениле соодветно стандардот во товарот на докажување, оценувајќи ги ваквите наводи како тесно поврзани и апсорбирани со наводите кои се однесуваат на членот 14 во врска со членот 3 од Конвенцијата.

Заклучок: повреда (едногласно)

Член 41: Со својата пресуда Судот ја задолжи државата во рок од три месеци од правосилноста на истата на жалителот да му исплати 3.000 евра во однос на нематеријална штета како правичен надомест за утврдената повреда.

Костова и Апостолов против Северна Македонија,

Ж.бр. 38549/16, Пресуда од 5 април 2022 година

Член 10, слобода на изразување

Одлуките на домашните судови против жалителите претставува-
ле неоправдано вмешување во остварувањето на нивното право
на слобода на изразување од членот 10

Факти – Конкретниот случај се однесува на два текста објавени од страна на дневниот весник „Фокус“ во кој жалителите биле новинари, а првата жалителка била истовремено и главен и одговорен уредник на весникот. Во текстовите, тие цитирале или употребиле индиректен говор за да ги пренесат информациите кој г. И. им ги доставил по електронска пошта и во форма на писмена потпишана изјава, дека г. С., тогашниот директор на Управата за безбедност и контраразузнавање и висок член на тогашната владејачка партија, вршел притисок врз други носители на јавни функции да се воздржат од мешање во решавањето на лично прашање на г.И., поранешен амбасадор на државата во Чешка, кој бил амбасадор во времето на случувањата кои го засегаале неговиот приватен живот. Дополнително, во еден од текстовите било споменато дека „неофицијално“ г. С. поседува „бизнис империја во Чешка“, а пред објавувањето на спорните текстови еден од жалителите и неуспешно се обидел да добие одговор од г. С.

Во граѓанската постапка за клевета покрената од г. С., Основниот суд Скопје и Апелациониот суд утврдиле дека жалителите му наштетиле на угледот на тогашниот директор со тоа што објавиле невестинити факти кои ги опишале како „гласини“, без претходно да се обидат да ја потврдат нивната веродостојност; дека објавените информации не му служеле на јавниот интерес и дека личниот живот на г. И. бил неосновано поврзуван со јавната функ-

ција на г. С. Последователно, и Уставниот суд ги потврдил ваквите ставови на редовните судови.

Право – При разгледувањето на наводите за повреда на членот 10 од ЕКЧП, Судот утврди дека:

- содржината во текстовите иако во основа се однесувала на личниот живот на г. И., допирала и прашања од јавен интерес кои можеле да допринесат за јавна дебата (наводен притисок на еден носител на јавна функција врз други носители на јавна функција и во таа смисла наводи за злоупотреба на моќ од страна на висок јавен функционер во врска со прашања од лична природа на г. И.);
- дека спорните текстови содржеле факти, но дека домашните судови кога истите ги опишале како гласини, не зеле предвид *прво*, дека тие не произлегле од жалителите кои само известувале за информациите кои писмено ги добиле од г. И., *второ*, дека ова јасно произлегувало од фактот дека жалителите користеле цитати или индиректен говор, и дека конечно жалителите направиле обид да ги потврдат информациите и да ја утврдат вистината пред објавувањето преку официјалниот портпарол на Управата, со што тие постапиле со внимание на одговорни новинари, кои во светло на неуспешниот обид да ги верификуваат наводите на г. И. кои ги објавиле, не може да се сметаат за одговорни што не успеале да ја утврдат вистинитоста за спорните тврдења;
- дека наводите за „бизнис империјата“ на г. С. било јасно претставено во текстовите дека доаѓаат од анонимен извор и дека истите имале за цел да ги обелоденат бизнис релациите на г. С. со Р. Чешка;

- дека не било покажано дека било кој аспект од угледот и честа на г. С. бил сериозно нарушен со спорните текстови, но и дека секој негов евентуален интерес за заштита на сопствениот углед бил доволно заштитен воопшто со можноста да покрене постапка за граѓанска одговорност за клеветата;
- дека висината на досудените износи на надомест на штета од страна на домашните судови во граѓанската постапка кои неспорно повеќекратно го надминуваат износот на минималната плата во спорниот период во државата (5.000 евра во однос на едниот и 1.000 евра во однос на другиот жалител), иако жалителите се чини не ги исплатиле, имале „ефект на одвраќање“ кој ја обесхрабрува отворената дискусија за теми од јавен интерес;
- конечно, дека во светло на погоренаведеното, домашните судови со своето одлучување не обезбедиле разумен однос на пропорционалност со наводната повреда на угледот на г. С.

Заклучок: повреда (едногласно)

Член 41: Судот ја задолжи државата во рок од 3 месеци од правосилноста на пресудата на жалителите да им исплати вкупен износ од 4.250 евра и тоа: вкупен износ од 3.000 евра како нематеријална штета, односно поединечно за секој од жалителите по 1.500 евра и вкупен износ од 1.250 евра како заеднички надомест на трошоците, најдоцна до 27 јуни 2022 година.

А.А. и други (А.А. and Others) против Северна Македонија,
- Ж.бр. [55798/16](#), [55808/16](#), [55817/16](#) и други, Пресуда од
5.4.2022г. [Оддел II]

Член 4 од Протоколот бр. 4

Забрана за колективно протерување на странци

Недостиг на индивидуални одлуки за отстранување на мигранти кои пристигнуваат во големи групи и заобиколуваат вистински и ефикасни законски процедури за влез без уверливи причини: *нема повреда*

Факти – Жалителите, државјани на Авганистан, Ирак и Сирија, ја напуштиле својата земја на потекло и пристигнале во Грција. Во март 2016 година жалителите ја преминале границата и влегле на македонска територија, придружувајќи се на големи групи бегалци и поминувајќи низ река, како дел од она што стана познато како „маршот на надежта“. По кратко време тие биле пресретнати од војници кои наводно им се заканувале или употребиле насилство и им наредиле да се вратат во Грција. Тие повторно ја преминале границата со Грција пешачејќи.

Право – Член 4 од Протоколот бр. 4: Мигрантите биле отстранети од тужената држава без да бидат подложени на каква било процедура за идентификација или испитување на нивната лична ситуација од страна на властите на Северна Македонија. Тоа би требало да доведе до заклучок дека нивното протерување било од колективна природа, освен ако неиспитувањето на нивната ситуација можело да се припише на нивното сопствено однесување. Затоа, Судот започна да испитува дали недостигот од индивидуални одлуки за отстранување би можел да се оправда со сопственото однесување на жалителите.

Жалителите биле дел од две големи групи мигранти кои неовлас-тено ја преминале границата на тужената држава. Меѓутоа, не-мало никакви индикации дека жалителите, или други луѓе во групата, употребиле каква било сила или им се спротивставиле на полициските службеници. Оттука, иако актуелниот случај би можел да се спореди со околностите во *N.D. and N.T. v. Spain*, во овој случај немало употреба на сила.

Судот сепак испитуваше дали, со нерегуларното преминување на границата, жалителите заобиколиле ефикасна процедура за ле-гален влез.

Македонското право им давало на жалителите можност да вле-зат на територијата на тужената држава на граничните точки, ако ги исполнувале критериумите за влез или, ако тоа не е случај, ако побарале азил или барем изјавиле дека имаат намера да побараат азил. Тоа вклучувало испитување на индивидуалните окол-ности на секој барател, и одлука за протерување, ако околности-те го оправдувале тоа, против која одлука можело да се поднесе жалба. Тужената држава обезбедила конкретни информации за тоа колку потврди биле издадени за изразена намера за подне-сување барање за азил, и колку барања за азил биле поднесени, како и конкретни информации за најблискиот граничен премин, за достапната инфраструктура таму, за различните организации кои биле присутни на лице-место, како и информации кои пока-жувале дека намерите да се поднесе барање за азил всушност биле искажани таму:

- речиси 500.000 потврди за изразена намера за поднесување барање за азил биле издадени помеѓу 19 јуни 2015 и 8 март 2016 година, од кои поголемиот дел биле издадени на бара-тели од истите националности како жалителите во актуелниот случај;

- најблискиот граничен премин до кампот, преминот Богородица, исто така бил еден од двата најфреквентни гранични премини, на кој биле издадени повеќе од 300,000 потврди до крајот на декември 2015 година;
- иако немало конкретни информации за достапноста на толкувачи, јасно било дека постоело извесно толкување.

Оттука, не само што постоела законска обврска за прифаќање на барањата за азил и изразените намери за поднесување на барање за азил на тој граничен премин, туку и реална можност за тоа.

Жалителите навеле дека не било возможно тие да побараат азил на граничниот премин Богородица во времето на нивното кратко депортирање, околу 14 и 15 март 2016 година, бидејќи релевантните податоци потврдиле дека во тоа време не биле издадени потврди за изразена намера за поднесување барање за азил. Судот забележа дека по 8 март 2016 година, транзитот практично повеќе не бил возможен поради различниот пристап на Европската унија во однос на прашањето за постојано растечкиот број на мигранти и последичната реакција на другите земји долж балканската рута. Сепак, ништо не укажуваше на тоа дека повеќе не било возможно да се побара азил на граничниот премин.

Ништо не укажуваше на тоа дека потенцијалните баратели на азил на кој било начин биле спречени да се приближат до легитимните гранични премини и да понесат барање за азил или дека жалителите се обиделе да поднесат барање за азил на граничниот премин и биле вратени. Жалителите во овој случај дури и не тврделе дека некогаш се обиделе да влезат на македонска територија на легален начин. Оттука, Судот не беше убеден дека тие ги имале потребните убедливи причини за да не го користат преминот Богородица или кој било друг граничен премин во однос-

ното време, со цел на правилен и законит начин да ги преиспита причините против нивното протерување. Тоа беше показател дека тие не биле заинтересирани да поднесат барање за азил во тужената држава, туку биле заинтересирани само да транзитираат низ неа, што веќе не било можно, и затоа се одлучиле за нејзиното илегално преминување.

Од тие причини, и покрај некои недостатоци во постапката за азил и пријавените враќања назад (pushbacks), Судот не беше убеден дека државата не успеала да обезбеди вистински и ефикасен пристап до процедурите за легален влез во Северна Македонија, особено со воспоставување на меѓународна заштита на граничните премини, а особено во поглед на барањата за заштита според членот 3, или дека жалителите имале убедливи причини, засновани на објективни факти за кои била одговорна тужената држава, да не ги користат овие процедури.

Всушност, жалителите се ставиле во опасност со учество во нелегален влез на македонска територија, искористувајќи ја големата бројност на членови на групата. Недостигот на индивидуални одлуки за отстранување бил последица на нивното сопствено однесување.

Заклучок: нема повреда (едногласно).

Судот исто така одлучи, едногласно, дека немало повреда на членот 13 во врска со членот 4 од Протоколот бр. 4 во врска со достапноста на ефективен правен лек со суспензивно дејство со кој може да се оспори кратката депортација. Македонското право предвидувало можност за жалба против наредбите за отстранување. Меѓутоа, со намерен обид да влезат на територијата како дел од голема група и на неовластена локација, жалителите се ставиле себеси во незаконска ситуација и на тој начин избрале да не ги користат законските процедури кои постоеле.

(Види *N.D. and N.T. v. Spain* [GC], [8675/15](#) и [8697/15](#), 13 февруари 2020г., [Правно резиме](#); види исто така *Shahzad v. Hungary*, [12625/17](#), 8 јули 2021г., [Правно резиме](#), and *M.H. and Others v. Croatia*, [15670/18](#) и [43115/18](#), 18 ноември 2021г., [Правно резиме](#))

Костовски против Северна Македонија, Ж.бр. 23773/17, Пресуда на ЕСЧП од 7 јуни 2022 година

Член 6 став 1 – Право на правична постапка (кривична постапка)

Домашните органи не дале соодветно образложение за одбивањето на барањето на жалителот за одржување на усна расправа и прифаќање на видео-снимките како докази

Факти – Жалителот во својата жалба се жалеше дека во домашната прекршочна постапка против него не била одржана усна расправа и дека домашните органи одбиле да прифатат докази, што било спротивно на правата загарантирани со членот 6 став 1 од ЕКЧП. Жалителот исто така се жалеше и на повреда на членот 1 од Протоколот бр.1 кон Конвенцијата тврдејќи дека мерките изречени во прекршочната постапка биле прекумерни.

Жалителот, на 15 октомври 2014 година патувајќи со автомобил со својот син, бил запрен од страна на царинските службеници на граничниот премин на државата со Република Србија. По претрес на жалителот службениците нашле 11.100 евра кои жалителот не ги пријавил на царинските службеници, по што, согласно законските одредби, 2.000 евра му биле вратени, а остатокот бил привремено одземен. За настанот бил изготвен записник кој жа-

лителот го потпишал. Жалителот доставил и сопствена изјава со негова верзија на настаните.

Царинската управа повела прекршочна постапка против жалителот заради обид непријавено да изнесе девизи од државата. Жалителот на 29 октомври 2014 година доставил одговор во кој тврдел дека ги пријавил девизните средства и како докази доставил, меѓудругото и потврда од менувачница, барал одржување на усна расправа, како и обезбедување на снимките од камерите од граничниот премин како доказ. Царинскиот орган не одговорил на неговото барање.

Во март 2015 година царинскиот орган утврдил дека жалителот е сторител на прекршок, одлучил да ги конфискува привремено одземените средства (9.100 евра) и му изрекол глоба од 1.500 евра.

Жалителот повел управен спор жалејќи се на отсуство на усна расправа и на не земањето предвид на неговото барање за обезбедување на видео-снимките од камерите на граничниот премин како доказ. Управниот суд ја поништил одлуката на царинската управа, меѓутоа не се осврнал на барањата на жалителот од 29 октомври 2014 година. Вишиот управен суд во 2016 година со конечна пресуда го одбил тужбеното барање на жалителот вклучително и жалбените наводи на жалителот за неодржување на усна расправа пред Управниот суд констатирајќи дека случајот не бил сложен и комплексен и не било неопходно одржување на усна расправа за утврдување на фактичката состојба. Утврдил дека жалителот требало да ги пријави девизните средства на царинските органи и потврдата од менувачницата да ја приложи при преминувањето на границата. Во однос на барањето за обезбедување на видео снимките како докази Вишиот управен суд единствено утврдил дека таквото барање е неосновано, а во својата одлука не се осврнал во однос на наводите дека царин-

скиот орган не го зел предвид поднесок на жалителот од 29 октомври 2014 година.

Право – ЕСЧП при своето одлучување сметаше дека домашните органи не се осврнале на барањето на жалителот за одржување на усна расправа, освен Вишиот управен суд во конечната одлука против која жалителот не можел да вложи жалба. Судот сметаше дека иако околностите на случајот не биле особено комплексни, фактот дека во записникот немало информации каде биле пронајдени девизните средства, неможносноста жалителот да ги испраша службениците кои не биле сослушани во ниту една фаза од домашната постапка и фактот дека глобата и одземените средства претставувале товар на жалителот од 10.500 евра биле доволни аргументи за одржување на усна расправа за правилно утврдување на фактичката состојба на случајот, особено поради тоа што жалителот спорел во неговиот поднесок дека ги пријавил девизните средства. Исто така, Судот забележа дека домашните органи не ги адресирале соодветно аргументите на жалителот за барањето за одржување на усна расправа, која пак ЕСЧП утврдил дека била неопходна во околностите на случајот.

Во однос на барањето на жалителот за разгледувањето на видео-снимките од граничниот премин како доказ, Судот забележа дека ниеден од домашните органи кои постапувале во спорната постапка не се произнел по истото. Судот го разгледа аргументот на Владата изнесен во постапката пред Судот, дека снимките биле без тон и дека на жалителот му била дадена можност писмено да се произнесе и да ги оспори доказите против него, меѓутоа утврди дека истиот не може да биде земен предвид бидејќи ваквите причини не биле наведени од домашните органи при нивното одлучување, а кои треба да ги образложат своите одлуки.

Согласно утврденото, Судот најде дека во предметниот случај домашните органи не дале соодветно образложение за одбивањето на барањето на жалителот за одржување на усна расправа и прифаќање на видео-снимките како докази, поради што постои повреда на правото на правично судење загарантирано со членот 6 став 1 од Конвенцијата.

Заклучок: повреда (едногласно)

Член 41: За утврдената повреда, Судот ја задолжи државата на жалителот да му исплати 3.600 евра за надомест на нематеријална штета и 850 евра за надомест на трошоците во денарска противвредност.

Талевска и Трпческа против Северна Македонија,
Ж.бр. 11828/16, пресуда на ЕСЧП од 28 јуни 2022 година

Член 6 став 1 – Право на правична постапка (граѓанска постапка)

Недоставувањето на известувањето на Судскиот совет од 13 март 2013 година до жалителките

Факти – Случајот се однесува на жалбени наводи во однос на повреда на правото на правично судење поради тоа што во граѓанска постапка во која жалителките биле тужителки биле лишани од можноста да бидат известени од страна на домашните судови и во постапката да дадат коментар во однос на известување од 13 март 2013 година поднесено од страна на тужениот, жалителките исто така изнеле жалбени наводи за недостатокот на усна расправа во постапката пред Апелациониот суд и дека Врховниот суд не

навел доволно причини за својата одлука, особено за пропустот на Апелациониот суд да го достави предметното известување од 13 март 2013 година до нив. Жалителите истакнаа и наводи за повреда на членот 1 од Протоколот бр. 1 на ЕКЧП, кој го гарантира правото на сопственост.

Имено, жалителките биле пријавени во Агенцијата за вработување, врз основа на решенија за вработување во Основниот суд Охрид, на неопределено време, кои биле потпишани од тогашниот в.д. Претседател на судот. Меѓутоа, неколку дена по извршената евиденција и пријава во Агенцијата за вработување, од страна на в.д. Претседателот на Основниот суд Охрид било поднесено барање до Центарот за вработување Охрид за бришење на жалителките од евиденцијата на вработени со што нивните пријави во Агенцијата за вработување биле стопирани, а биле избришани и од евиденцијата на задолжително социјално осигурување.

По неколку повторувања на постапката, Апелациониот суд Битола со својата одлука од 12 февруари 2015 година ја преиначил првостепената пресуда и го одбил тужбеното барање на жалителките како неосновано. Притоа ја уважил жалбата на тужениот врз основа на неговиот поднесок – известување од 13 март 2013 година во кое Судскиот совет тврдел дека „претседател на суд може да се легитимира и претставува во правниот промет од моментот на издавањето на решението од страна на Централниот регистар за извршен упис врз основа на одлуката на Судскиот совет за извршен избор“. Така Апелациониот суд дошол до заклучок дека во времето кога в.д. претседателот на тужениот ги потпишал решенијата за вработување не била реализирана постапката за негово именување и упис во Централниот регистар (во понатамошниот текст: ЦР) што значи решенијата за вработување биле без правно дејство и поради тоа немало правен основ жалителките да бидат пријавени во Агенцијата за вработување и во задолжителното со-

цијално осигурување. Наводите на Владата дека спорниот поднесок, односно известување не биле клучни во постапката, ЕСЧП ги одби како неосновани зошто заклучи дека Апелациониот суд го зел како клучно спорното известување, кое дополнително за прв пат споменува дека овластувањата на в.д претседателот започнуваат од денот на уписот во Централниот регистар, дотолку повеќе што ова известување било спротивно на известувањето на иститот орган од 10 јануари 2013 година, претходно поднесено во истата постапка, според кое в.д. претседателот имал овластување да ги потпише актите за вработување од денот на неговото именување. Во вакви услови дополнително, ЕСЧП имаше предвид дека Врховниот суд останал нем на наводите на жалителките, при одлучувањето дека барањето за ревизија е неоснована, во однос на недоставувањето на спорното известување од 13 март 2013 година.

Право – Имајќи го предвид горенаведеното, Судот смета дека со недоставувањето на известувањето на Судскиот совет од 13 март 2013 година до жалителките, жалителките биле лишени од остварување на правото на правична постапка. Од ова произлегува дека имало повреда на член 6 став 1 од Конвенцијата.

Во однос на преостанатите жалбени наводи на жалителките истакнати во жалбата по основ на член 6 став 1 од Конвенцијата за отсуство на усна расправа пред Апелациониот суд и наведен недостаток на причини во пресудата на Врховниот суд, како и по основ на член 1 од Протоколот бр. 1 кон Конвенцијата, а во светло на веќе констатираната повреда, Судот смета дека нема потреба посебно да одлучува за преостанатите жалбени наводи.

Заклучок: повреда (едногласно)

Член 41: За утврдената повреда, Судот ја задолжи државата во рок од 3 месеци од правосилноста на пресудата, на жалителките

да исплати вкупен износ од 4.850 евра во денарска противвредност, и тоа: по 1.500 евра на секоја жалителка за надомест на нематеријална штета и износ од вкупно 1.850 евра на двете жалителки за надомест на трошоците.